

10.

GRAVHOLMEN

JOHAN BOJER

GRAVHOLMEN

SKUESPIL I FIRE AKTER

KØBENHAVN
FORLAGT AF V. PIO'S BOGHANDEL
SALLY B. SALOMONS BOGTR
1895

En tysk og en engelsk udgave udkommer samtidig.

DE HANDLENDE.

ENKEFRU KAHRS.

INGVALD, hendes søn, direktør.

FRU SOFIE, hans hustru.

FRK. EMMY, deres datter.

DR. REIERS.

PASTOR RABE.

MURMESTER HARTH.

MARTIN, hans søn.

HANNA } tjenestepiger.
LISE }

ET KONTORBUD.

EN KØREKARL.

Handlingen foregaar paa direktør Kahrs' landeiendom tæt ved en norsk kystby.

FØRSTE AKT.

(Direktør Kahrs' dagligstue. Solid og rigt møbleret. Til højre dør til hjørnestuen, en i baggrunden til entréen, til venstre to døre, den bagerste til Kahrs' arbejdsværelse, den forreste til spisestuen.

Kvæld med lampelys. Foruden den store lampe flere smaa, alle med rød skærm.)

(Fru Sofie Kahrs sidder i en liden sofa foran spisestuedøren. Hun strikker. Er fyldig, men bleg og med trætte, skinnende øjne. Hendes haar er adskillig graat. Kan være 45 aar.

Emmy kommer ind fra spisestuen. Hun er omtrent 20, med rigt, brunt haar i flette nedover ryggen. Ser frisk og kæk ud, men har stilige og bløde bevægelser. Bærer en straakurv i haanden.)

FRUEN (uden at se op).

Naa hvordan gaar det med dig derinde da, Emmy?

EMMY

(tar forsigtig en blomsterbuket op af kurven).

Aa, det er forfærdelig koldt. Det nytter næsten ikke at fyre i ovnen. Vinduerne staar helt overspækkede med is. — Ja, nu kan jeg da mærke, at jeg er kommen til Norge igen.

FRUEN.

I maa huske paa théen. For nu kan de komme hvert øjeblik.

EMMY.

Lise holder paa med den nu. (Mod moren) Du, — jeg har købt nogle blomster, jeg du, Jeg tænker at gi far dem. Er de ikke nydelige?

FRUEN (lukter til).

Jo, de er. Hvordan kan du finde paa at gi ham blomster?

EMMY.

Aa, jeg husker da, han før var saa glad i saa'ne smaating. Og nu ikvæld da, ser du, naar vi skal ha det rigtig hyggeligt . . . Tror du ikke, han vil bli glad i dem da, mor?

FRUEN (sukker og strikker videre).

Aa jo. Bare han har tid til at lægge mærke til dem, saa.

EMMY (ler).

Ja, det skal der da ved gud ikke megen tid til. (Sætter blomsterne i en potte) Sesaa . . . Ja, nu er der virkelig hyggeligt her, mor. Er det ikke?

FRUEN (adspredt).

Jo.

EMMY (stiller sig op ved moren).

Du er saa . . . saa træg, mor. Hvorfor er du ikke lidt glad nu? Men se, se . . . Du er da ikke blet gammel i toilette endnu alligevel. Den kjole . . . armbaand . . . og halsen tror jeg sande-

lig, du koketterer lidt med. (ler) Jeg tror sandelig, jeg rent forsvinder, jeg, ved siden af dig.

FRUEN (bebreidende).

Aa. Jeg gaar da ikke slig til hverdag, kan du tro.

EMMY.

Men hvorfor netop i kvæld da?

FRUEN (ned mod strikketøiet).

Aa. Man kan jo ha sine egne grunde for sligt noget.

EMMY.

Ja, ja. Jeg synes jo, det er bare rigtig, jeg, ser du. Det gir hele stuen ligesom et mere lunt præg. Ja det gør det. Men sig mig — hvorfor har I flyttet pianoet ind i spisestuen?

FRUEN.

Det blev jo aldrig brugt, siden Aagot reiste.

EMMY.

Men end du da, kære?

FRUEN (tungt).

Ingvald liker ikke, at jeg spiller længer.

EMMY.

Men kære . .!

FRUEN (som før).

Og da syntes jeg, det ligesaa godt kunde staa der inde.

EMMY.

Ja, men nu skal det sandelig ind igen. For nu er jeg flink til at spille. Far, ved du jo, er saa glad i musik. Og nu skal vi gøre det rigtig hyggeligt for ham hjemme her.

FRUEN (som før).

Ja.

EMMY
(flytter sin stol tæt hen til hende).

Sig mig, mor, tror du ikke, at et rigtigt hyggeligt hjem er det deiligste, en mand kan eje her i verden. Et saa'nt lidet lunt rede at titte ind i. Hvor man ligesom kan vaske tankerne rene for alt det smudsige udenfra?

FRUEN.

Lærte I sligt noget i pensionatet i Berlin?

EMMY.

Nei. Men jeg har tænkt saa meget paa det selv. Jeg tænker mig en mand, naar han sidder i gyngestolen f. eks. Og røger efter middagen. Og saa ser hustruen og barnene omkring sig. Og lige som merker deres hænder og stemmer i alt, som er i stuen.

FRUEN (tankefuld frem).

Ja.

EMMY.

Der maa være som en slags andagt inde i ham da. (nikker) Ja, det maa det.

FRUEN.

Kanske det burde være det.

EMMY (lidt forlegen).

Om jeg faar hjem en gang du, saa vil jeg altid huske, hvad jeg hørte af en gammel mand en gang. Han sa: Kvindehænder og barnestemmer er mandens gode engle.

FRUEN (sukker og strikker igen).

Du vil neppe kende din far igen, Emmy. Han har forandret sig saa meget i det sidste.

EMMY.

Ja, jeg syntes, han var blet saa gammel?

FRUEN.

Aa. Det ogsaa kanske ja. Men . . .

EMMY.

Hvad mer da?

FRUEN (sænker strikketøiet).

Jeg tror, han rent har glemt de gode engle, som du siger.

EMMY (ivrig op).

Far? Hvordan det?

FRUEN.

Sæt dig ned igen, Emmy. Du kan lige saa godt faa vide det straks.

EMMY (sætter sig).

Men hvad er det da, mor?

FRUEN (tar hendes haand).

Jo, ser du. Din far, som før var saa glad i dere barn. Og i mig. Og i hele hjemmet her . . .

EMMY.

Ja, du kan tro, jeg husker det, mor.

FRUEN.

Han bryr sig ikke om nogen ting længer. Har ikke tid, siger han.

EMMY.

Tid? Hvorfor har han da ikke tid?

FRUEN.

Aa, han er jo blet direktør for lysanlægget her nu. Og saa ligger han opi saa meget. Politik og bankvæsen og — jeg ved ikke, hvad det er alt sammen. Og det kunde jo være, at han arbejder. Men — der følger saa meget ondt med.

EMMY.

Gør det det?

FRUEN.

Ja du. Naar han kommer hjem somme gange, saa har jeg en fornemmelse, som om han var drat op af et dynd. Og at der endnu sidder smaa trold paa ham.

EMMY.

Aa, dette er saa fælt.

FRUEN.

Din far er af disse svage naturer, som maa ha kærlighed og skønhed om sig. Ellers trives han ikke. Det ligger i slægten. Men nu er der ligesom vokset skæl over det blødeste og sarteste hos ham. Og mine hænder formaar ikke at fjerne det. (sukker) Bare det ikke ender galt tilslut.

EMMY.

Galt? Hvad mener du, mor?

FRUEN.

Aa, han har øjeblikke du, som han vist ikke tror, jeg mærker.

EMMY.

Hvordan?

FRUEN.

Jeg føler mig ikke længer tryg paa, hvad han gør. Saa'n ude, forstaar du. Naar aviserne kommer om kvældene, saa er jeg formelig angst.

EMMY.

Angst, kære?

FRUEN.

Ja. Jeg lytted engang til en samtale, han havde med en murmester Harth. Et forkomment menneske, som har været i straf for falskneri. Og

du kan tro, Emmy, at de ord, som da faldt, de har tynget mig.

EMMY (spændt).

Hvad sa de da, mor?

FRUEN.

Det siger jeg ikke nu. Kanske siden en gang.

EMMY.

Og du kan ikke faa ham fra det, mor?

FRUEN.

Nei du. Der sidder for mange kløer i ham.

(Hanna kommer. En omtr. 20 aarig pige, ferm og rødmusset.)

HANNA.

Gamlefruen vilde gerne komme ind lidt.

EMMY (op).

Bedstemor!

FRUEN (ogsaa op).

Ja, hjælp den gamle ind, du, Hanna!

(Hanna gaar til høire.)

FRUEN (peger efter hende, bittert).

Ogsaa hun der!

EMMY.

Hvad for noget?

FRUEN (som før).

Ogsaa hun der har en klo i ham.

EMMY.

Men gud, mor, det er da vel aldrig muligt. Kan far ...

FRUEN (nikker).

Som jeg siger.

EMMY.

At du ikke jager hende!

FRUEN.

Faar ikke lov for ham selv, ser du. (Indædt) Aah!
(Hanna kommer, støttende den gamle. En 80 aarige Kone, med sort net over de hvide haar.)

EMMY (imod hende).

Nei, god dag, god dag, bedstemor!

DEN GAMLE
(støtter sig paa Stokken og betragter Emmy).

Se, se! Er det ikke ... ja, hvad heder du nu igen?

FRUEN.

Det er jo Emmy. Kender du ikke igen hende da?

DEN GAMLE.

Jo, nu husker jeg. — Ja, jeg kender saa mæn igen dig, barn. Det kan du tro, jeg gør. Du er vel udlært nu ... he, he. Jeg har saa ofte tænkt at skulle skrive til dig.

EMMY (smiler).

Du skrive til mig, bedstemor?

DEN GAMLE.

Skulde jeg kommet og besøgt dig, siger du? Ja, det har jeg sandelig tænkt paa. Men jeg har havt det saa travlt, ser du. Jeg holder paa at strikke noget til Ingvalds geburtsdag.

FRUEN (til Emmy).

Aa, du maa ikke høre paa hende. Hun er blet saa sløv i det sidste. Nu har hun siddet et par aar og strikket paa noget til Ingvalds geburtsdag. Og ingen af os begriber, hvad det blir af dette strikketøiet hendes.

DEN GAMLE

(som har stirret paa fruen og fulgt efter med læberne).

Hvad siger du, Sofie?

FRUEN (høit til hende).

Jeg siger, det er bedst, du sætter dig ned, bedstemoder! (hjælper hende ned i en Stol).

DEN GAMLE.

Aa ta da ikke saa haardt i mig. Jeg er da ikke saa daarlig, som du tror heller.

(Under det følgende sidder hun, støttet paa Stokken, og stirrer paa de to).

FRUEN (til Emmy).

Ogsaa hun der har en Klo i ham!

EMMY.

Nei, men mor da! det siger du om bedstemor. Ved du — nu begynder jeg snart at bli bange for dig.

FRUEN.

Aa, vent bare. Han holder sig til hende i de faa stunderne, han er sammen med os. Og saa døv den kroken er, saa forstaar hun da, hvad han siger alligevel.

EMMY.

Og det kan du ikke like, mor?

FRUEN.

Nei. (med dæmpet Harme) Jeg hader hende for det.

EMMY.

Men mor! Det er stygt af dig alligevel.

FRUEN.

Du forstaaer endnu ikke, hvad det vil si at miste lidt efter lidt det, man lever for. Ser du: Det er, som om den tomheden, din far har efterladt i mig, fyldes af . . .

EMMY.

Af hvad?

FRUEN.

Af ondt. (peger paa hodet) Saa'ne sorte smaadyr, som kravler sig frem over tankerne. Og en vakker dag, saa gnaver de af livsnerven i en.

EMMY (med tilbagetrængt graad).

Mor! Jeg kender slet ikke igen dig.

FRUEN.

Det gør jeg heller ikke selv.

DEN GAMLE (til Emmy).

Kom hid! kom hid lidt til mig du!

EMMY (bøier sig ned til hende).

Naa da, kære bedstemor?

DEN GAMLE.

Nei, nu maa du rigtig si mig, hvad I talte om!

FRUEN.

Aa, svar hende ikke.

EMMY.

Vi talte om, at far kommer nu, bedstemor.

DEN GAMLE.

Saa, saa, saa. Ja tror du ikke, jeg sidder her og venter paa ham, jeg ogsaa. Jeg synes rigtig, han blir saa længe.

FRUEN (til Emmy).

Hører du der!

DEN GAMLE.

Det er saa længe siden jeg saa ham. Det er vist mange dage. Ja, det synes jeg rigtigt det er.

FRUEN.

Siden i morges ja. Han var vist et helt kvarter inde hos hende, før han gik.

EMMY (tar sin mors haand).

Ved du hvad, mor. Nu begynder jeg næsten

at tro, at du slet ikke holder af far. Saa'n som før i al fald. Er det ikke saa, mor?

FRUEN (om lidt).

Hvorfor spør du om det, barn?

EMMY.

Jo, for hvis du holdt af ham, som jeg mener, saa . . .

FRUEN.

Hvad saa?

EMMY.

Saa taalte du, at bedstemor ogsaa holdt af ham. Og han af hende.

FRUEN (omfavner Emmy).

Aa, det er ligesom umærkeligt kommet over mig dette, du. Men alligevel, Emmy: Du kan tro, jeg holder af ham. Somme gang, naar jeg ser paa ham, saa er det, som noget fint rødmer inde i mig. Som i gamle dage. Jo, jo. Ingvald er nu Ingvald alligevel.

EMMY.

Trods alt?

FRUEN (trykker Emmys Haand).

Trods alt. Trods meget, som du endnu ikke ved.

EMMY (tar begge hendes hænder).

Tak for det, mor! Her efter skal jeg hjælpe dig. Og far med! Kanske kunde alt bli godt igen.

FRUEN.

Ja. Lad os begynde straks, Emmy. For nu maa her bli en forandring. (Tar sig om hodet). Ellers . . . ved jeg ikke, hvad der kan hænde med mig.

(Det ringer.)

EMMY.

Der er far!

FRUEN.

Nei, jeg tænker, det er pastor Rabe. Men det er vist bedst, vi faar den gamle ud, naar her kommer fremmede.

EMMY.

Aaja. Hun er vel bare til besvær, hun stakkar.

(Fruen støtter den gamle op, og mod Døren.)

DEN GAMLE

(vinker til Emmy, som gaar hen til hende).

Nei nu maa du rigtig si mig, hvad I talte om!

EMMY.

Aa, vi sa, at far kommer nu.

DEN GAMLE.

Saa, saa, saa. Kommer han endelig nu da. Du maa bé ham komme ind til mig straks. (leder) — Helga. For jeg har noget rigtigt vigtigt at snakke med ham om.

(Under dette fører fruen hende ud af døren.)

EMMY (staar og smiler efter dem).

Stakkars bedstemor! Der er vel ikke flere end far, som bryr sig lidt om hende.

(Det banker: Dr. Reiers kommer. Han er i lysegraa Skidragt, kan være omkr. 30 aar. Ser ferm og kæk ud).

EMMY (glad).

Nei, se, se! De vilde jo ikke komme hid, De?

DOKTOREN.

God aften, frk. Emmy. (tar hendes Haand). Tak for igaar!

EMMY.

I lige maade. Men hvad er der hændt Dem, siden De kommer hid til os nu?

DOKTOREN.

Jo, ser De. — Vi stod hele følget oppe paa aasen og pusted lidt ud. Og saa blev jeg staaende og se paa lyset her fra. Og saa tænkte jeg, at . . .

EMMY.

Naa, hvad tænkte De? Men sid ned da, kære.

DOKTOREN.

Nei egentlig tænkte jeg slet ingen ting. Men jeg sa pludselig farvel og føg ned over lien. Lige mod husene her. Gud ved, hvad mit følge tænkte.

EMMY (skælmsk).

Og saa kom De hid? De som slet ikke kunde love at komme, da jeg bad Dem igaar aftes. Fordi De skulde paa fakkeltog?

DOKTOREN.

Ja, jeg tror saa mæn, det er skiernes skyld. For de vilde absolut vende hele tiden. Og saa førte de mig hid, da de endelig slap løs.

FRUEN (ind).

Nei, god aften, dr. Reiers! Velkommen! Det var da rigtig snildt af Dem at se ud til os. — Men hvad siger De om Emmy? De har jo ikke set hende i alle disse fire aar.

DOKTOREN (lidt forvirret).

Nei ... Ja, det vil si — igaaraftes.

FRUEN.

Jasaa? Igaaraftes naa?

DOKTOREN.

Ja. Tilfældigvis. Jeg skulde gaa til —

EMMY (afbrydende).

Ja, mor, jeg var saa rasende utaalmodig efter at se igen dr. Reiers. Og saa gik jeg ind til ham ...

FRUEN (usikkert).

Men Emmy ...

DOKTOREN.

Vi gik en tur sammen, frue.

EMMY.

Ja, men først sad vi jo længe paa dit værelse.

FRUEN (samler sig).

Undskyld! Jeg maa vist ordne lidt i spisestuen, jeg (gaar til venstre).

(Ophold. Emmy steller lidt mellem blomsterne og skotter nu og da bort paa doktoren. Denne staar forvirret og ser op paa væggen.

EMMY (drillende).

Hvad siger De, dr. Reiers?

DOKTOREN.

Jeg? Nei, jeg siger ingen ting, jeg.

EMMY (steller fremdeles).

Hvorfor siger De da ingen ting?

(Ophold. Doktoren staar en stund og ser beundrende paa hende.)

DOKTOREN.

De er saa frisk og kæk, De frk. Emmy.

EMMY.

Synes De?

DOKTOREN (alvorligt).

Ja. I dette hjem synes jeg, De er som en trækfugl fra selve glæden. Og de trækfuglene er saa faa. Men de hjemmene, de gæster, er de lykkeligste af alle hjem.

EMMY (sætter sig).

Tror De, det er glæden, som gør lykkelig?

DOKTOREN (sætter sig tæt hen til hende. Dæmpet).

Ja, jeg gør. Men ikke en enkelt glæde. Ikke en eneste, tyk. Men mange. Et helt kor af smaa

nynnende glæder, som er strøet omkring i de stille krogene i os.

EMMY (stille, frem for sig).

Ja ... Og hvor skal saa disse smaaglæderne komme fra?

DOKTOREN.

Aa, de kommer saamæn af sig selv. Uden at man rigtig ved, hvor de skriver sig fra. Jeg tror for resten, at enhver har en kilde til glæde inde i sig.

EMMY.

Hvorfor er saa ikke alle mennesker glade?

DOKTOREN.

Aa, der skal bestemte hænder til at aabne glæderne, ser De. Og rydde plads. For sligt magter man ikke selv.

EMMY (ser stille paa ham).

Hænder, sa De? Det maa være deiligt at eie saa'ne hænder?

DOKTOREN.

Og endnu deiligere at føle dem. (nikker frem for sig) Ja. Det maa være deiligt.

EMMY (lidt usikkert henkastet).

Har De da ikke følt disse hænder, De, doktor?

DOKTOREN (ryster paa hodet).

Nej. — Aajo. Kanske lidt. Men langt borte fra.

EMMY (som før).

Og nu har De mistet de hænderne?

DOKTOREN.

Nei. Tvært i mod. Nu tænker jeg at faa dem rigtig nær.

EMMY.

Og De tror, at disse hænder vil aabne alle smaaglæderne i Dem?

DOKTOREN (tungt).

Ja. Det tror jeg, Emmy. Ser De — den troen er min religion, evighedstanken. Den store drivkraft i alt, jeg gør og tænker. — Ja, det er den.

EMMY (ser bort. Varsomt).

Er det kvindehænder det?

DOKTOREN (om lidt, frem.)

Ja. Det er kvindehænder.

(Kort Ophold).

EMMY (med stille bevægelse)

Det er vakkert af Dem at tro saa stort om kvindehænderne.

DOKTOREN.

Det er en trang i mig til at tro det. Jeg husker et sagn om Jesus . . .

EMMY (forundret).

Nævner De ham?

DOKTOREN.

Ja, hvorfor ikke? Som sagt, jeg husker et sagn fra, da han var ganske liden gut. Han havde lavet en lerfugl. Og saa slap han den, klapped i

hænderne og blæste efter den. — Og saa fik fuglen liv og fløi.

EMMY (nikker).

Ja. Det kunde han.

DOKTOREN.

Det samme kan ogsaa kvinden gøre, frk. Emmy. Lave smaa levende glædesfugle af døde ting. Og saa sende dem til de mørke sjælekrogene hos manden. Hvor de bringer harmoni over tankerne. Og skønhed over det, han gør.

EMMY (i skjult bevægelse).

Det maa være deiligt at kunne lave saa'ne fugle. Tror De, jeg kunde det, doktor?

DOKTOREN.

Netop De, tror jeg, kunde det.

EMMY (tænker sig om).

Ja. Men det sted, hvor jeg skulde sende dem, maatte være rent og stærkt. Ja. Rent og stærkt. For det er bare det rene og det stærke, som jeg elsker, ser De.

DOKTOREN.

Akkurat som jeg. Men hør: Vil De ikke si du til mig her efter. Og saa Haakon. Bare Haakon — som i gamle Dage?

EMMY (langsomt).

Jo. Men da maa vel De si du til mig ogsaa da. Og saa Emmy. Bare Emmy.

DOKTOREN.

Ja, saa gerne. (op og tar hendes haand). Altsaa: Emmy — Haakon — du.

EMMY (bortvendt. Gentar forlegen).

Du.

DOKTOREN.

Det klinger udmærket? Ikke sandt?

EMMY (som før).

Jo. (Derpaa mod ham). Ved du hvad, Haakon?

DOKTOREN.

Nu da?

EMMY (forlegen).

Jeg tror, jeg snart vil forsøge at lave dig en liden glædesfugl.

DOKTOREN (kysser hendes Haand).

Er det muligt . . . Det var da rigtig smukt af dig.

(Dombjælder høres udenfor).

EMMY (farer sammen).

Gud, der er far!

DOKTOREN.

Jeg vil sandelig ud og ta imod ham.

(Iler ud).

EMMY

(blir staaende en stund med foldede hænder og stirre frem. Derpaa stille jublende).

Haakon, Emmy — glædesfugl!

(Iler ind i Spisestnen).

(Der høres flere stemmer udenfor. Ingvald Kahrs kommer først ind, efter ham pastor Rabe, en syttiaarig, hvidhaaret mand, samt doktoren.

Kahrs er i ulveskindspels og bærer endnu svøben i haanden. Er omkring 60 aar, fint bygget, med graat haar og skæg. Ansigtet fint med nervøse træk. Blaa, urolige øine under tynde bryn. — Han farer om paa gulvet, mens han vrænger pelsen af.)

KAHRS.

Ja, som sagt, — jeg kunde ikke komme før. For der paa mødet gik det gud straffe mig varmt til. — Sig mig, dr. Reiers, — kender De redaktør Selvig?

DOKTOREN.

Ikke meget. Men jeg har altid hørt ham omtale som en meget flink, ung mand.

KAHRS (irriteret).

Han er fan ingen flink mand! Nu ved I det, mine herrer. For nu holder han paa at ruinere hele vort parti. Ja, det gør han. Han vil frem ved kommunevalget, ser I. Og nu har han samlet en flok om sig, delt det store, stærke parti, som havde byens havneanlæg og fyret til program. Men nu kan I skønne, det hele gaar fan i vold. Modstanderne jubler. De vinder. Jeg kunde graate blod over slik uforskammet . . . aah . . . **(farer igen om paa Gulvet).**

DOKTOREN.

Aa, vær De rolig, herr Direktør. Naar det kommer til stykket, saa stemmer man nok paa den, man er vant til. Det er saa rart med vanen hos hos de jevne borgere.

PASTOREN.

Kanske De, herr Kahrs, er træt af dette offentlige? Og vil trække Dem tilbage?

KAHRS (sukker).

Aa, jeg tænker saa ofte at gøre det, du. For dette her . . . (tar sig for venstre bryst) — det ligger egentlig ikke for mig. Jeg kender endnu skældsordene fra mødet ligge og brænde mig her. (Samler sig og driver igen) Men bli sat paa porten af den bondegutten i »Amtsposten«, det lar jeg mig ikke. Aldrig i verden. Skal jeg gaa, saa vil jeg gaa frivilligt. Men først vil jeg faa udrettet noget betydeligt for komunen.

DOKTOREN.

Men kære, De har jo allerede faat istand saa meget nyt og godt, De, direktør.

KAHRS (roligere).

Nei. Slet ikke noget væsentligt. Noget, som kan bli til gavn for lange tider. Derfor vil jeg ikke gaa før havneanlægget og fyret er færdigt. — For det er min idé, ser De. Det skal bli det herligste havneanlæg i hele landet. Og fyret er en original konstruktion. Det er min eneste opfindelse . . . he, he.

DOKTOREN.

Jasaa? Og det har De ikke nævnt før?

KAHRS.

Nei, sligt nævner man ikke. Men ser I: Nu gælder det at faa snoet sig frem gennem amtsformandskab og storthing. Og saa faa lirket komunen til at bevilge en klækkelig sum. — Men kom-

mer den Selvig med sin hale af sparemænd, saa ... ja saa kan vi jo blaase efter baade havn og fyr.

PASTOREN.

Men det vilde jo være bra for fiskerne især? Baade havnen og fyret?

KAHRS (stiller sig op. Langsomt).

Ja. Betænk det, mine herrer. Hvor mangt et stakkars liv vil ikke reddes. Tænk dere en mørk uveirsnat, naar fiskerne skal hjem til kone og barn. Saa staar fyret og lyser dem ind i en lun og tryg havn.

PASTOREN.

Der maa være velsignelse ved et sligt arbeide.

KAHRS.

Naar folk bare kunde skønne paa det, saa . . .

DOKTOREN.

Fiskerne vil da i al fald aldrig glemme Dem, herr direktør. For de folk er saa taknemmelige.

KAHRS (ser tankefuld paa ham).

Tror De det?

DOKTORFN.

Ja. Og de andres anerkendelse vil nok komme ogsaa. Om ikke før, saa kommer den, naar De er død.

KAHRS (som før).

Ja. Det er jo da, man har brug for sligt noget. (om lidt. Ser sig om) Men hvor i al verden er husets folk? (raaber) Sofie! Sofie!

DOKTOREN.

Aa, de er bare inde i spisestuen.

FRUEN (kommer. Efter hende Emmy).

Naa er du der, Ingvald. Det blir sent for dig.

KAHRS.

Sent, ja. Jeg kunde da ikke komme, før mødet var færdigt. (Peger paa pelsen og svøben) Men skaf det der ud, Sofie! Eller, hvor er Lise? Herregud, jeg har jo sagt hende hundrede gange, at hun skal passe paa, naar jeg kommer.

EMMY (forbi moren, som vil ta tøiet).

Maa jeg heller kanske (gaar med tøiet).

PASTOREN.

God aften, frue!

FRUEN (køligt).

Vel kommen, herr pastor!

KAHRS.

Men jeg synes da rigtig nok, her er koldt, jeg, Sofie. Hvorfor i al verden har du ikke lagt i ovnen?

FRUEN.

Du synes jo saa ofte, her er for varmt, kære. Du vil jo slet ikke ha varme i ovnen. Du blir forkølet, har du sagt. (gaar mod ovnen og bøier sig ned efter ved.)

PASTOREN.

Men snille dig, Kahrs, — jeg synes da slet ikke, her er koldt.

DOKTOREN.

Det gør rigtig nok ikke jeg heller.

KAHRS.

Jasaa. Ja, naar I ikke synes det, saa. — Jeg siger, du bør ikke lægge i ovnen mer da, Sofie.

FRUEN (reiser sig og sukker).

Er der noget andet, du vil da, Ingvald?

KAHRS.

Hvorfor er ikke mor her? Ja, hvor er mor henne?

FRUEN.

Hun sidder i hjørnestuen. Hun vil helst være der, naar her kom fremmede, sa hun.

EMMY (kommer ind).

Bedstemor havde noget rigtig af vigtighed at si dig, sa hun.

FRUEN (i udbrud).

Men Emmy!

KAHRS (ser straalende paa Emmy).

Nei sa mor det, lille Emmy. Da maa jeg sandelig titte ind til hende. Jeg blir bare et øjeblik. (i døren) Ja, De ved, disse gamle har nu sine egne griller, ser De.

FRUEN (til Emmy).

Hanna sidder der inde ogsaa nu.

EMMY.

Saa gaar jeg ogsaa der ind.

FRUEN.

Aanei. Det vil han vist ikke.

EMMY (bestemt).

Jo. Jeg gaar alligevel. (gaar.)

PASTOREN (fra en lænestol).

Deres mand er svært optat, frue.

FRUEN (sukker).

Ja, det ved Gud, han er.

DOKTOREN.

Ja, men det synes jeg er udmærket, jeg. Der kan da ikke tænkes noget smukkere end en mand, som staar i gavnligt arbeide helt op under armene. Og især i spidsen for den store masse. Og dertil, naar han greier alt fra sig saa smukt, som Kahrs gør.

FRUEN.

Bare De ikke tar feil nu, dr. Reiers.

PASTOREN (ser op paa Billederne).

Tænk, at en af Kahrserne skulde bli politiker. Og i den retning som Ingvald.

FRUEN (sukker).

Det er fra den tid, Ingvald har faat saa mange fiender.

PASTOREN.

Det følger med.

DOKTOREN.

Ja. Det er jo selve livet. For ser De: Naar

lykken trækker en til veirs, saa hænger altid en flok misundere i frakkeskøderne. Og mange fiender er forresten tegn paa, at en gør noget godt.

PASTOREN (ser paa fruen):

Men der er aldrig fred i en, min kære doktor. Den følelse af, at nogen hader, misunder og forfølger ham, — det gnaver og tirrer og jager i én uafladelig. Tro De mig. Alene det arbeide, som ikke skaber ære, det gir ikke misundelse. Og det alene gir velsignelse og fred i en.

FRUEN.

Ja. Denne gang har De vist ret, pastor.

DOKTOREN.

Nei, han har slet ikke ret, pastoren (pludselig mod døren til høire). Men sig mig — faar jeg lov at titte ind til den gamle, jeg, frue?

FRUEN.

Ja, kæreste Dem. Men faa saa de andre med snart. For nu skal vi spise.

(Doktoren gaar til høire.)

(Kort ophold. Fruen steller lidt omkring. Pastoren ser paa hende.)

PASTOREN.

Vi faar en travl dag i næste uge, frue. Vi har baade kvindeforeningens bazar og møde i sædelighedsforeningen. Og saa faar De nok hjælpe til med arrangementet til totalforeningens fest.

FRUEN.

Jeg kommer ikke til at hjælpe Dem i noget af det der, pastor.

PASTOREN.

Hvad for noget?

FRUEN

Jeg kommer aldrig til at hjælpe Dem mer i Deres virksomhed.

PASTOREN (op).

Men hvad gaar der af Dem nu da, fru Kahrs?

FRUEN (bestemt).

Der gaar af mig det, at jeg nu vil begynde at leve livet. Og ikke gaa omkring som en død i det.

PASTOREN.

Men jeg forstaar ikke . . .

FRUEN (næsten heftigt).

Her gaar jeg nu som en udslidt hanske, Kahrs væmmes ved at ta paa igen. Jeg kunde gerne bære nonnekappe. For gud skal vide, jeg er det saa grundig, at . . .

PASTOREN (sætter sig igen).

Ja. Men De er jo gammel nu, fru Kahrs.

FRUEN (heftig afbrydende).

Siger ogsaa De, jeg er gammel. Men jeg siger Dem, at jeg er ung. Jeg vil være ung! Jeg er ikke kommen til verden for at være gammel.

PASTOREN.

Alderdommen hos kvinden er skønnest af alt. I mine øine da. Der hviler en vis barneren velsignelse over den.

FRUEN.

Aa, jeg bryr mig ikke om Deres barnerene velsignelse.

PASTOREN.

Men jeg synes, De allerede har den, frue. Og det har gjort, at vi kunde ha saa meget helligt arbeide sammen. For jeg kan nu en gang ikke arbeide sammen med andre, end de, jeg føler min sjæl i slægt med.

FRUEN (stirrer paa ham).

Vover De at si, at min sjæl er i slægt med Deres. — De, som er gammel og skælvende. — Og — tom i Deres livskilder.

PASTOREN (op igen).

Men fru Kahrs! Jeg kender Dem slet ikke igen!

FRUEN.

Sæt Dem ned, pastor Rabe. Jeg har noget at gøre op med Dem.

PASTOREN (ser til høire).

Det blir vist ikke megen tid til opgør nu.

FRUEN (sætter sig).

Det er heller ikke langt.

PASTOREN (sætter sig igen).

Men hvad er det saa da?

FRUEN.

De husker for fire aar siden? Da jeg laa derinde (mod høire) og kæmped med døden? Og da her var fire læger om mig?

PASTOREN.

Ja da ja. Da den eneste gutten Deres kom til verden. — Ja, det var en sørgelig tid. Skønt — jeg har troet, den blev Dem, frue, til velsignelse.

FRUEN (haanligt).

Velsignelse ja. Nei, den gangen dræbtes livslykken i mig. Og De, pastor Rabe, De var morderen.

PASTOREN.

Men gud sig forbarme!

FRUEN (som før).

Jeg husker, da jeg laa i de værste smerterne. (stille frem) Og Ingvald stod hos mig hele tiden. Ja. Den gang led Ingvald med mig. Og jeg glemmer aldrig, da han sa til lægerne: Skaan hende saa meget som muligt. Det faar heller gaa ud over barnet da.

PASTOREN.

Men hvordan kunde jeg . . .?

FRUEN (som før).

Jeg husker, lægerne tvilte paa, at jeg stod det over. Ingvald vægred sig ogsaa med at gi sit samtykke. Og selv havde jeg mest lyst til at dø. For dette at jeg havde barnet med, saa'n helt hos

mig — uden at nogen, nogen anden havde del i det, det var rigtig saa deiligt at tænke paa. Og saa, at der stod nogen igen ved sengen, som vilde sørge rigtig trøstesløst paa mig, — ja det var kanske det aller deiligste.

PASTOREN (nikker).

Ja, ja.

FRUEN (hadefuldt).

Men saa kom De og talte en hel del om guds villie. Det skulde være guds villie, at Ingvald ikke misted mig og barnet. Og for guds villie maatte vi jo alle bøie os.

PASTOREN.

Og De tror ikke, det var til Deres bedste?

FRUEN.

Nei. For havde jeg faat dø da — ja da havde livslykken fulgt mig helt ind i døden. Og det skønneste over livet maa da vel være at faa dø rigtig lykkeligt.

PASTOREN (tankefuldt).

Ja.

FRUEN (nærmer sig tirrende).

Men hvor er der blet af guds villie, pastor Rabe? De skylder mig regnskab for den. For barnet døde jo. Og det var fra den tid, jeg misted Ingvald. Kanske det var guds villie?

PASTOREN.

Hans villie er uransagelig.

FRUEN.

Aa, vi mennesker vil nu gerne ransage lidt af hvert, naar det gælder vor livslykke.

PASTOREN.

De kunde jo endnu faa den igen, frue.

FRUEN (reiser sig).

Det er netop det, jeg skal forsøge nu. Derfor kommer jeg aldrig mer til at hjælpe Dem i Deres velsignede virksomhed. Jeg hader Dem, pastor Rabe, fordi De har narret mig. De sa, at disse livsopgaver udad kunde bringe fylde og skønhed over ens liv.

PASTOREN.

Og det tror De ikke nu?

FRUEN.

Nei; det er som at sætte en udstoppet fugl paa en kvist, hvor der før sad en levende. Og en udstoppet fugl kan ikke synge. (Gyser) Og tilslut er hele livstræet i en fyldt med bare stumme, udstoppede skabninger. Som stirrer paa en med glasøine. — Og da er man blet gammel.

PASTOREN.

Er De da bange for alderdommen, fru Kahrs?

FRUEN.

Nei. Men den kommer til mig, mens jeg er ung. Endnu har jeg livstrang, endnu kan jeg rødme, pastor. (bevæget) Jeg gaar her og tigger og tigger om en draabe kærlighed. Jeg møder aldrig et blik,

der sænker sig i mit og gir sig hen. (i Graad) Aa, om Ingvald kunde komme til mig igen.

PASTOREN (op).

Ja. Gud gi det da, frue!

FRUEN (samler sig).

Ser De, pastor: Jeg føler, der snart vil foregaa noget stort med mig.

PASTOREN (nikker).

Stort? Og det er?

FRUEN.

Nu har jeg renset ud alle de døde Fuglene. Og pudsed op med løv ligesom. Inde i mig, forstaar De. Og saa gælder det at faa Ingvald ind igen.

PASTOREN.

Lad os nu haabe, De faar det da, Frue.

FRUEN (næsten jublende).

Og saa kan vi leve resten af livet i skønhed. Ja. I rig skønhed. Og saa kan Alderdommen faa komme. Gerne døden med. For da blir det blot som en slags afslutningsfest paa livet. Ja. Da blir der ogsaa skønhed over de ting.

PASTOREN (tankefuld).

Ja.

FRUEN (tar sig for brystet).

Men hvis det ikke lykkes ... Jo, det maa, det maa lykkes! Ellers —

PASTOREN (varsomt).

Ellers?

FRUEN (angst. Tar sig om hodet).

Ellers er jeg ræd for, noget styrter sammen i mig.

(Stemmer høres til høire).

PASTOREN.

Nu kommer de, frue.

FRUEN (tar hans haand).

Tilgiv mig da, pastor!

PASTOREN.

Ja, ja, kære . . .

(Fruen gaar skyndsomt ind i Spisestuen).

KAHRS (kommer foran de andre).

(Gnider hænderne oprømt). Ja, ja, ja, slig er det, naar man blir gammel, sa'n. Ja, for ser du, pastor, nu har mor tænkt ud, at hun vil køre ind til byen en af dagene her. Virkelig ud og køre i denne kulde. (ler) Hun havde da saa mange, hun maatte tale med, sa hun.

PASTOREN.

Aa, naar det kommer til stykket, saa lar hun nok det smukt være.

KAHRS (driver omkring).

Nei — aanei du. Jeg kender hende. Naar hun først har sat sig noget i hode saa . . . Nu, herre gud, hvorfor nægte hende det, stakkar. Vi faar se en af dagene her at faa pakket hende godt

ind, Sofie. (mærker hun er borte). Men Sofie! Hvor i al verden er hun nu igen da?

EMMY.

Mor dækker vist bordet, far.

FRUEN

(i Døren med lys i haanden og en rose paa brystet).

Hvad var det, Ingvald?

KAHRS (studser og ser paa hende).

Se, se! (samler sig). Jo, det var det, Sofie, at jeg synes da virkelig, vi skulde faa et glas vin i det mindste. (til Emmy) Ja, Emmy, det skulde vi virkelig ta paa din hjemkomst du. Og cigarer. Kære dig, Sofie, hent — bed Hanna hente en flaske god vin fra kælderen . . . Ja cigarerne kan jeg jo selv. (Mod sit værelse til venstre).

FRUEN (efter ham).

Nei, nei, lad mig hellere, kære. Sæt dig ned og hvil dig lidt, du nu. Du kan nok trænge det, vennen min.

KAHRS (tilbage).

Ja, I røger vel, mine herrer?

DOKTOREN.

Tak, ikke jeg. Men et glas vin tar jeg gerne.

PASTOREN.

Og jeg er meget glad i en pibe. Men vin, nei det har jeg da gudske l . . . — det har jeg da ikke drukket paa mange aar, undtagen ved altergang.

KAHRS (brister i Latter).

Naa, dette er udmærket. (til fruen, som kommer med cigarkassen). Ikke sandt, Sofie? Det er løierligt med det traktement du.

FRUEN (smiler).

Pastoren er da afholdsmand. Husker du ikke det nu igen?

KAHRS.

Nuvel, saa drikker vi andre saa meget mer. (tænder en cigar). Saa skynd dig lidt nu, Hanna. (Blir saa var, det er Emmy, der kommer med flaske og glasbrikke). — Sa jeg ikke, Hanna skulde gøre det?

EMMY.

Hvorfor kunde ikke jeg faa gøre det da, kære? (Hun skænker i.)

KAHRS.

Ja, ja. Værsgod da, mine herrer — Aaja — undskyld, pastor. Men piben — aa hent piben til pastoren du Emmy, er du snil. Og kom saa og ta et glas med. Vil ikke du ogsaa, Sofie?

FRUEN.

Nei, men du maa da huske, at jeg er. — (pludseligt stærkt) Jo, i kvæld vil jeg drikke med dig, Ingvald!

PASTOREN (i udbrud).

Men frue!

FRUEN (griber et glas og løfter højt).

Skaal, Ingvald! Skaal alle sammen!

(Emmy, som har hentet piben, tar ogsaa et glas. Der skaales gensidigt).

FRUEN (en gang til).

Skaal, Ingvald!

KAHRS.

Se, se! — Skaal, Sofie!

PASTOREN (damper af piben).

Ja, skønt jeg ikke kan skaale, saa vil jeg dog benytte anledningen til at ønske frk. Emmy velkommen hjem. Og haabe, at den lærdom og erfaring hun har tilegnet sig i disse aar, maa bli til velsignelse og bære frugter baade for hende selv og andre.

EMMY (løfter sit glas mod ham).

Tak, kære pastor.

KAHRS.

Ja, nu har vi bare Emmy igen vi. For Aagot kom nu den løitnanten og strøg afsted med. Bare vi nu kunde faa beholde dig da, Emmy. — Ja for det vil jo bli lidt tungt for Sofie og mig at bli ganske alene, naar vi blir gamle da, ser I.

PASTOREN.

Ja. Emmy vil bli en stor hygge i hjemmet her.

KAHRS (adspredt).

Ja, det vil hun. For jeg har jo saa liden tid. (Farer op og begynder igen at drive). Men at redaktør Selvig skulde gøre mig dette puds, det begriber jeg i al evighed ikke. Inden en maaned har vi valg. Vi staar splittede, vi taber. Alt, jeg har slidt for i disse aar, det gaar ad helvede til, aah! Gjorde jeg, hvad ret var, saa lod jeg død og pine . . .

EMMY (rækker ham blomsterne).

Far!

KAHRS (stanser. Barsk).

Hvad nu?

EMMY.

Værs god!

KAHRS (studsende).

Men Emmy, jeg forstaar ikke ... Hvad skal da jeg med disse blomster?

EMMY.

Kære dig, far, jeg har jo købt dem til dig.

KAHRS.

Har du købt dem til mig. Men ...

EMMY.

Jeg tænkte da, du vilde bli glad i dem, jeg.

KAHRS (lyser op. Omfavner og kysser hende).

Javist, du kan da skønne, jeg er glad i alt, du gir mig. Du er rigtig en sød pige, er du.
(Han tar blomsterne og lukter til dem).

LISE (fra spisestuen).

Der er serveret, frue!

FRUEN.

Naa, saa faar vi ind og spise da.

KAHRS.

Skal vi spise nu da, Sofie? Vi maa da ha spist, siden vi sidder og drikker og røger?

FRUEN.

Men Ingvald! Du har kanske ikke spist, siden i morges, og alligevel føler du dig ikke sulten.

KAHRS.

Ja, det er jo sandt. Jovist er jeg sulten, Sofie. (til de andre). Ja, saa gaar vi da. Værsgod, hr. pastor, værsgod, hr. Doktor!

DOKTOREN og PASTOREN.

Mange tak!

(De gaar ind i spisestuen. Emmy sidst. Doktoren vender sig i døren til Emmy.)

DOKTOREN (hvisker).

En liden glædesfugl, Emmy.

EMMY (glad).

Haakon!

(Begge ind.)

(Under det følgende høres utydelig tale inde fra spisestuen. Senere latter og klirren af glas.)

(Stemmer høres i entréen. Nogen trætter. Hanna kommer baglæns ind.)

HANNA.

Ja, men De hører jo, mand, at direktøren spiser. Og desuden er her jo fremmede.

(Murmester Harth kommer til syne i døren. Han tramper sne af sig. Er kroget og temmelig hjulbenet. Skaldet i hodet, lidt skæg under hagen. Ansigtet rødt og markeret. Er omkr. 50 aar.)

HARTH.

Aa, det gør saa mæn ingen ting. Jeg tar hele ansvaret paa mig, jeg.

HANNA.

Ja, saa faar De i al fald vente.

HARTH.

(kommer ind og glaner rundt væggene).

Vente? Nei gu om der er veir til at vente i nu. Si Kahrs bare, at Murmester — aanei, du kan bare si, at Kristian Harth vil snakke med ham.

HANNA.

Men han maa da faa spise —

HARTH (utaalmodig).

Gaa nu da for —

HANNA (kaster paa hodet og gaar).

Pøh!

(Stemmerne der inde blir høiere. Lidt efter kommer Kahrs. Han bærer serviet i haanden).

KAHRS.

Harth! Du her saa sent?

HARTH.

Tja, saa mæn! (Række ham haanden) God aften, gamle ven!

KAHRS (tar modstræbende hans haand).

Men hvad vil du nu da, kære?

HARTH.

Aa, du kan skønne, jeg har noget ganske vigtigt paa hjerte, siden jeg lægger ud i sligt veir, ja.

KAHRS (sætter stol til rette).

Er der hændt noget særdeles?

HARTH.

Ja, gu er der hændt! Og mer vil der vel hænde. For nu skal du vide, at — (Blir var glassene og flasken).

KAHRS.

Et glas vin, kanske?

HARTH.

Ja, saa mæn tror jeg ikke, der vilde være helsebod i det du. Især, hvis det er lidt stærkt ja.
(Kahrs skænker i).

HARTH (løfter glasset).

Saa vil jeg da ønske, at den velsignede mand Ingvald Kahrs maatte gaa fri for de beskyldninger, som . . .

KAHRS (afbryder).

Hvilke beskyldninger?

HARTH (række frem sit tømte glas).

Undskyld!

KAHRS (fylder).

Ja, drik bare!

HARTH (efter at ha tømt).

Ja, jeg har jo saa ofte hjulpet dig i et knibetag, Karhs. Og derfor, naar jeg hørte dette om dig ikvæld, saa fik jeg lige som ikke fred indvortes, før jeg fik kravlet mig hid, nei.

KAHRS.

Men kæreste dig, ryk da ud med, hvad du hørte.

HARTH (sætter sig).

Jo, ser du. Jeg var oppe i »Amtsposten« med et lidet stykke, som jeg vilde faa sat ind om de daarlige byggeforhold i byen her. Og saa sidder gud forlade mig Selvig med en flok arbeidere og haandværkere omkring sig — og skælder dig ud.

KAHRS (hidsig).

Skældte de mig ud?

HARTH.

Ja. Eller hvad kalder du udtryk som »skrikhals« og »modbjergskandidat« og »lurendreier« — he?

KAHRS (dirrende).

Var det Selvig, som sa det?

HARTH.

Ja. Og saa tisked de om ting, som var langt værre.

KAHRS.

Værre?

HARTH.

Ja. Saa'n indvortes, ser du. Du skulde ha snydt Arbeiderforeningen lidt, da du repræsenterte den paa det store arbeidermøde i fjor.

KAHRS.

Sa Selvig det med rene ord?

HARTH.

Nei. Sligt siges ikke saa'n kontant, ser du. Men han syntes, dine regninger paa skyds og diæt var mærkværdig store. Og det sa de andre »krm!« til, og saa paa hinanden. Og da skal du ha tak.

KAHRS (samler sig).

Var der ikke noget enda værre?

HARTH.

Ja saa blev de omtrent enige om, at det hørte ligesom sammen at være ordfører og stortingsmand og bankformand ja. Og at »Amtsposten« vilde nævne lidt om de ting her efter, ja.

KAHRS.

Tror du virkelig, Harth, at Selvig faar flertal?

HARTH.

Der er vist mange, som tror det, min gode Kahrs. Arbeiderforeningen og Haandværkerforeningen og Murernes fagforening har jeg hørt ymte lidt om at samle sig om ham, ja.

KAHRS (i en beslutning).

Staar du ved dine ord, Harth?

HARTH.

Ja. Saa mæn!

KAHRS (driver om).

Ja, for jeg stevner selvfølgelig Selvig til forligs-

kommission. Hán skal død og pine faa ta tilbage disse hentydninger om regningerne i sit eget blad.

HARTH.

Ja. Det kan nu være bra nok med loven og de ting. Men jeg har nu egentlig tænkt at hjælpe dig lidt paa min egen maade, jeg.

KAHRS.

Du hjælpe mig?

HARTH.

Ja. Jeg tror at forstaa mig lidt paa menneskekundskab, som man siger. Og jeg tror, at koster du lidt paa, saa . . .

KAHRS (stanser foran ham).

Koster paa?

HARTH.

Men en anden sag er det, om du vil bli valgt. Ja, for der gaar ogsaa rygter om, at du agter at stutte med dette offentlige.

KAHRS (heftig).

Jeg forstaar gud straffe mig ikke, hvem som spreder sligt ud. Men det er vel beregning i det ogsaa. Nei du. Jeg gaar ikke, før jeg gaar med seir.

HARTH.

Kender jeg dig ret, saa gør du ikke det, nei. Og hvis du klatter ud nogle hundrede kroner, saa folk lægger mærke til det, saa . . . »En smuk gave i et veldædigt øiemed«, he, he!

KAHRS.

Oprigtigt talt, — jeg er ikke i den stand for tiden, Harth. Du ved ikke, hvor meget jeg har sat til paa politikken.

HARTH.

Ja, ser du. Det var just med den ting, jeg kunde hjælpe dig.

KAHRS.

Du? Og hvorledes?

HARTH.

Hør nu her. Jeg hørte i dag, at redaktør Selvig vil sælge den gamle gaarden, som jeg bor i ude i Strandveien.

KAHRS.

Ja, hvad kommer det mig ved?

HARTH (lunt).

Vent bare nu. Ser du: Penge kan ofte være en meget billig vare. For en eneste fyrstikke kan man faa tusinder.

KAHRS.

Jeg forstaar slet ikke . . .

HARTH.

Og saa, om du nu købte den gaarden — saa'n paa anden mands haand, f. eks. ved mig, saa . . . Den er assureret for 8000, og du faar den for det halve.

KAHRS (afgjort).

Harth! Aldrig.

HARTH.

Og saa kunde du klatte ud nogle hundrede kr., f. eks. til Arbeiderforeningens sygekasse og Haandværkerforeningens pensionsfond og Borgerforeningens byggeindretning. Og gi et par middage for fattige skolebørn. Og sligt noget. Tro du mig: Smaafolks ryg er nu sikrest at ride sig frem paa alligevel.

KAHRS.

Det kan være bra nok det der, Harth. Men det har bare den feil, at det er for grovt.

HARTH.

Aa. En politiker faar ofte bruge skindvanter paa moralen ja. Men en anden sag er det, om du vil slutte.

KAHRS (heftig).

Men en slig gerning da, mand. Og om det kom op!

HARTH.

Jeg skulde nok ta paa mig det hele jeg. For det er nu ligesom bedst at sysle med det, en har anlæg for da.

FRUEN (i døren).

Men kære dig da. Ingvald — kommer du aldrig igen mer? Du glemmer vist, her er fremmede.

KAHRS.

Ja, nu kommer jeg. Gaa bare ind du. Jeg kommer øieblikkelig.

(Fruen gaar).

HARTH (som før).

Der bor ikke et menneske fler i gaarden. Saa her er ingen risiko. (lunt) Og ikvæld staar der en artikel i Selvigs blad om de daarlige byggeforhold. Og at det brænder hos ham, — saa'n lige efter paa, det gør, at vi slaar to fluer i et smæk.

KAHRS (ser prøvende paa ham).

Men det er jo ikke længer hos Selvig da?

HARTH (som før).

Det vil hede, at Selvigs gaard er brændt. Og saa vil folk begynde at vente, at han snart forbedrer byggeforholdene ved hjælp af præmien.

KAHRS (aner).

Saa kunde jo Selvig — — bli mistænkt ogsaa?

HARTH.

Netop. Ja ikke aabenlyst da, ser du. Gud bevars. Men saa'n indenfor vesten. Og naar det er en offentlig mand, saa vil folk saa gerne ha noget at mistænke ham for.

KAHRS (tankefuld).

Ja, men kære dig . . .

HARTH.

Og naar menigmand først har faaet noget indenfor vesten, saa kan du bande paa, han beholder det der.

KAHRS
(driver langsomt i tanker. Ophold).

HARTH.

Saa kan du stevne ham til forligskommission efter paa. Og naar vi saa lægger sammen og summerer ja, saa tror jeg, at Selvigs stemmer blir omtrent nul op og nul i mente ja.

KAHRS (fremdeles i tanker).

Men dette gaar umuligt an, Harth. Der er da noget, som heder samvittighed ogsaa.

HARTH.

Samvittighed siger du? Hvad fan gir du dig af med politik efter da, naar du har samvittighed?

KAHRS (sukker).

Aa, den er nu der alligevel du. Somme tider kan den være slem nok.

HARTH (reiser sig).

Ja, nu har jeg tilbudt dig en ærlig mands hjælp. Vil du, eller vil du ikke?

KAHRS (forskende).

Hvorfor vil du nu absolut gøre mig denne tjeneste, Harth?

HARTH.

Kære dig, — jeg har jo hverken gods eller guld. Men det, jeg kan, det stikker jeg da ikke under bænken, naar det gælder en velgører som dig, Kahrs. Og — (holder inde).

KAHRS.

Hvad mer?

HARTH.

Huset staar paa en udmerket grund. Og saa tænkte jeg at betinge mig den. For jeg har nu saa ofte tænkt at faa bygget mig en egen gaard. Men gud hjælpe mig, sa'n. Det staar ikke rart til med finanserne. Kanske kunde du hjælpe mig til et ærligt laan i sparebanken ogsaa . . .

KÁHRS (drages ligesom modstræbende med).

Ikke andet?

HARTH (skynder sig).

Nei guds død, om der var andet.

KAHRS (nølende).

Og du kan garantere, at jeg skal holdes helt udenfor, blot jeg skaffer købesummen?

HARTH (rækker frem sin haand.)

Her, Ingvald Karhs. Den næve har staat sin prøve før, den.

KAHRS

(tar ikke haanden. Stirrer frem. Det kæmper i ham).

HARTH.

Jeg synes, du har snakket om et fyr en gang ogsaa. End om du kunde sætte op det selv, tror du? Ikke behøvde at tigge komunen? Saa kunde du vise folk, at du ikke var madbjergskandidat.

KAHRS (tankefuld).

Ja. — Og tænk paa de stakkels fiskere, Harth. I de mørke uveirsnætter. Om de kunde lyses hjem ved mit fyr.

HARTH.

Er det saa et ord?

KAHRS (rækker ud sin haand).

Ja.

EMMY (stikker hodet ind).

Men kære dig, far, kommer du slet ikke igen mer?

KAHRS

(har sænket haanden, da han saa hende. Lidt efter lyser det op i ham. Mod hende).

Nu kommer jeg, Emmy!

HARTH (hvisker ivrig).

Pengene! Jeg vil ikke vente.

KAHRS (bestemt).

Nei, du kan gaa.

HARTH.

Sender du dem i morgen kanske?

KAHRS.

Aldrig i verden!

HARTH (dirrende).

Saa skulde da satan! Tror du, Ingvald Kahrs, at jeg har gaat hid bare for morro i kvæld?

KAHRS.

Det faar bli din sag.

HARTH (rasende).

Faar det bli min sag, siger du! Er kanske ikke du lige stor kæltring som jeg!

KAHRS (peger mod døren. Heftig).

Ud, menneske! Og det fort.

EMMY (trækker i faren).

Kom og gaa ind fra ham, far!

HARTH.

Kanske du vil kaste mig ud ogsaa! Det gjorde du ikke den gang, du manglede ægte stemmesedler! (Truer med næven.)

KAHRS

(river sig fra Emmy og farer mod Harth).

Ud! Ud! Eller gud naade dig!

HARTH (som før).

Ja, ja, ja. Jeg skal gaa, jeg skal gaa. Men husk, Ingvald Kahrs, at jeg har en nydelig jernring i næsen paa dig. Og trækker jeg i, saa ...!

KAHRS (griber Harth i kraven).

Hvis du ikke kommer dig ud straks, saa hænder her en ulykke!

(Emmy styrter til og griber fat i Kahrs.)

EMMY.

Men far da. Kære dig da!

FRUEN (fra arbeidsværelset).

Ingvald, Ingvald — styr dig nu!

KAHRS (roligere).

Slip mig da! Jeg vil bare kaste det asenet paa dør!

HARTH (bukker til damerne).

Aa, tak, jeg har saa gode ben. Farvel og tak for her alle sammen.

(gaar.)

KAHRS.

Aa, den djævel af et menneske!

EMMY.

Hvad vilde han dig, far?

FRUEN (omfavner hans hals).

Ja, hvad vilde han dig, kære Ingvald?

KAHRS (stryger sig over panden).

Han — — aanei!

FRUEN (kysser ham heftigt).

Si det! Kære dig, si det, Ingvald!

KAHRS

(ser paa hende. Støder hende derpaa bort med et dæmpet udtryk af væmmelse).

Lad være da, Sofie. Jeg har jo sagt dig, at jeg vil ikke vide af dette.

EMMY.

Kan du ikke si mig, hvad det er, far?

KAHRS

(slutter hendes hode i sine hænder og kysser hende over haaret).

Aanei, du Emmy. Du er for ren og hvid — og vakker til at vide sligt, barn.

FRUEN (befalende).

Gaa ind til de fremmede, du Emmy!

EMMY.

Ja, det er sandt! (iler ind).

(Under det følgende høres pianospil fra spisestuen.)

KAHRS (driver langsomt).

FRUEN
(hen og lægger sin haand paa hans skulder).

Kære dig, Ingvald! Om du kunde betro dig lidt til mig du! Kan du slet ikke gøre det lidt mere herefter?

KAHRS (tvivlende).

Er det det, du vil? Bare det?

FRUEN (omfavner hans hals igen).

Jeg vil, vi begge skal bli lykkelige igen, Ingvald!

KAHRS (frigør sig utaalmodigt).

Lad os nu ikke komme til dette igen, Sofie.

FRUEN (ømt).

Men hvad har jeg da gjort dig, Ingvald? Hvorfor hader du mig? Hvorfor taaler du ikke, at jeg elsker dig? (ind til ham igen) Aa snille dig, Ingvald, gi mig et kys, gi mig et kærligt blik! Du, gør det. Og jeg skal tilgi dig alt, alt. Hører du det, Ingvald. —! — For dette holder jeg ikke ud længer.

KAHRS (viger tilbage. Hvisker).

Kys? Du? Nei. Nu er du gammel, Sofie!

FRUEN

(stirrer angst paa ham. Hvisker hæst).

Siger du ogsaa, jeg er gammel, Ingvald. Se paa mig da! (kælent ind til ham) Forsøg mig da!

KAHRS (viger fremdeles tilbage).

Aldrig, Sofie! (med vægt) Kom mig bare ikke nær med sligt noget. (hvisker næsten tirrende) For du er gammel og graa, Sofie!

FRUEN (blusser op i trods).

Ikke mer end du, Ingvald! Du er ogsaa gammel. Men du stjæler ungdom du. Ja, det gør du.

KAHRS (heftig).

Sofie!

FRUEN (som før).

Og er jeg gammel, saa er det din skyld, Ingvald! Din skyld! For du sulter livet i mig ihjel!

(Hanna kommer med en del aviser og lægger paa bordet).

HANNA.

Her er aviserne! »Amtsposten« fik frk. Emmy.

KAHRS.

Det er godt, Hanna. (Pludselig med sideblik til fruen) Si mig — fik du den pakken, jeg sendte hjem med Jacob?

HANNA (fortumlet).

Pak— pakken!

FRUEN.

Ah!

KAHRS (spottende mod fruen).

Ja, det kjoletøiet, du ved, jeg lovde dig.

HANNA (som før).

Jo, tak, men . . . (skjuler ansigtet i hænderne og iler ud).

FRUEN (om lidt. Bævende).

Naar du kan haane mig slig, Ingvald — Saa maa det være, fordi du elsker mig lidt alligevel.

KAHRS (stirrer forbauset paa hende).

Sofie! (rykkker til. Hvisker) Nu dræber du mig snart. For du er stærk som døden!

FRUEN
(kaster sig ned og omfavner hans knær).

Nei, nei, nei, Ingvald! Du dræber mig! Men gør det ikke. Ser du ikke, jeg har pyntet mig for dig. Ser du ikke, jeg har pyntet hele stuen her for dig. Bare for dig. — Du, Ingvald, du skal slippe at kysse mig, slippe at si kære Sofie. Du skal faa elske, hvem du vil. Ja, det skal du! Og jeg skal pleie dig og være snil mod dig alligevel . . .! (hulker).

KAHRS (vil løfte hende op).

Men saa staa op da, menneske!

FRUEN (gør modstand).

Nei, nei, nei! Du kan faa haane mig her nu, Ingvald. Ja, du kan faa spytte paa mig, og jeg vil takke dig. For jeg vil tro, du gør det, fordi du elsker mig!

KAHRS.

Er du vanvittig, Sofie! Staa op! kære dig da! (Fruen reiser sig hulkende. Spillet fra spisestuen holder op.)

EMMY (ind med en avis i haanden).

Nei, men er det ikke afskyeligt, far!

KAHRS.

Staar der noget om mig i avisen?

EMMY.

Ja, se her bare. Du opfordres til at fremlægge regnskab for Borgerforeningen i revideret stand. For der gaar rygter om, at der skal være misligheder tilstede baade med det ene og det andet, staar der. Ja, tænk og saa . . .

KAHRS (rykker til sig avisen).

Er der endnu mer?

EMMY (peger).

Ja, se der. Arbejderforeningens bestyrelse henstiller til alle medlemmer at stemme paa redaktør Selvig og ikke paa dig. Og nedenfor staar der, at Selvig stevner dig til forligkommission for udtryk, du brugte mod ham paa mødet igaar.

FRUEN
(staar et stykke fra og støtter sig til en stol. Roligt og stille).

Nu er de slemme mod dig, Ingvald.

KAHRS (samler sig i en beslutning).

Gaa hen og bed Jacob sætte hesten for spidsslæden straks, Emmy!

EMMY og FRUEN.

Nu? I kvæld?

KAHRS.

Gaa bare!

(Emmy gaar).

FRUEN (pludselig angst).

Gør det ikke, Ingvald! Gør det ikke!

KAHRS (haanligt).

Hvad staar du og siger?

FRUEN (hvisker stirrende paa ham).

Jeg ved, hvor du skal hen, Ingvald. Jeg ser det paa dig. Du skal til Harth nu. Jeg var inde i dit værelse og lytted, jeg. Ja, det var jeg. Kære, for guds skyld, gør det ikke, Ingvald! Gør det ikke!

KAHRS (truende).

Sofie! At du kan vove!

FRUEN.

Jeg vover alt for dig, Ingvald! Gør det ikke! Det blir din ulykke. Ja, det gør det!

KAHRS (hvisker i udbrud).

Saa er det du, Sofie, som styrter mig i den ulykke. Nu ved du det!

(Emmy ind. Hun bærer farens pels).

FRUEN

(staar fremdeles urørlig og støtter sig til stolen. Gentar mekanisk og stirrende paa Kahrs).

Gør det ikke, gør det ikke, Ingvald. Harth er ond, Harth er ond, Ingvald!

EMMY (i udbrud).

Harth! Du skal da vel aldrig til ham nu, far!

KAHRS.

Hjælp mig pelsen paa, Emmy!

EMMY (ind til ham).

Men kære dig, far! Kan du ikke høre paa mor og mig en eneste gang. Aa, far! Kære dig far!

KAHRS (skyder hende lempelig bort).

Du vil altsaa ikke hjælpe mig, naar jeg ber dig, Emmy? Vel! Hjælp din mor da!

EMMY (brister i graad).

Far! Du holder ikke af nogen af os!

FRUEN
(farer pludselig hen og river pelsen fra Kahrs).

Du faar ikke, Ingvald! Du faar ikke!

KAHRS (tordner).

Hvad fan er det, Sofie!
(Dombjælder høres udenfor).

EMMY (hulker).

Aa gud, aa gud!

KAHRS (som før).

Vil du, jeg skal rejse uden pels!

FRUEN
(kaster pelsen og gentar bævende).

Gør det ikke, Ingvald! Gør det ikke!

KAHRS (farer ud).

Vel! Adjø!

FRUEN (stirrer sælsomt efter ham. Hæst).

Gør det ikke, Ingvald. Gør det ikke!
(Pludselig farer hun ud efter ham).

EMMY.

Og end pelsen. (Ud efter med denne).

DOKTOREN (ind fra venstre).

Hvad er det?

PASTOREN.

Ja, hvad er det?

(Skrig og mange stemmer høres udenfor. Dombjælderne høres at fare bort. Emmy kommer jamrende).

EMMY.

Aa gud, aa gud, doktor! Skynd dig ud og hjælp mor!

DOKTOREN og PASTOREN (mod døren).

Men hvad er det da?

EMMY.

Aa gud, aa gud! Far slog hende.
(Doktoren og pastoren iler ud. Emmy efter).

(Fruens jamren høres udenfor. Pastoren og doktoren kommer støttende ind med hende. Emmy og Hanna efter).

DOKTOREN (til Hanna).

Lidt vand, er du snil!
(Hanna ud. Fruen hjælpes ned i en lænestol).

EMMY (paa knæ ved hende).

Mor! Hvordan har du det!

PASTOREN.

Gud hjælpe Dem nu, fru Kahrs.

(I fruen gaar nogle trækninger. Hun stirrer en stund frem. Sætter saa i et skrig og tar sig om hodet.)

EMMY (griber hendes hænder).

Mor! Hvad feiler dig!

FRUEN (hæst frem).

Aa, nu kommer det! Nu styrter det!

EMMY (skriger).

Mor!

FRUEN (stirrer med opspilede Øine. Peger).

Se der! Se der.

EMMY (som før).

Hvad ser du, mor!

FRUEN (som før).

Det brænder! Det brænder! — Hele livslykken brænder!

EMMY (fortvivlet).

Mor da!

FRUEN (som før).

Og Ingvald kører rundt! Kører rundt. Dinge, linge, linge, ling!

EMMY.

Aa Jesus!

DOKTOREN (farer tilbage).

Hvad for noget?

FRUEN (som før.)

Dinge, linge, linge, ling!

PASTOREN (folder hænderne. Opad).

Du himmelske fader!

ANDEN AKT.

(En uge senere. Samme stue. Emmy sidder og hækler. Ser bleg og forgrædt ud. Har et sort kastetørklæde slynget over skuldrene. Eftermiddag i skumring.)

(Doktoren kommer fra høire).

EMMY.

Naa, hvordan synes du om mor idag da, Haakon?

DOKTOREN.

Din mor blir bedre dag for dag, hun. Jeg tror hun vilde ha godt af at komme ud en tur. Naar man pakked hende godt ind, saa . . .

EMMY.

Tror du, hun blir fuldstændig frisk igen?

DOKTOREN.

Ja, herre gud, hvorfor ikke. Et saa let anfald . . .

EMMY.

Far er ogsaa daarlig. Plages saa af hoste og hodepine. Han har ikke været nede idag endnu.

DOKTOREN **(lægger haanden paa hendes skulder).**

Du Emmy — maa jeg faa gøre dig et lidt intimt spørgsmaal?

EMMY (ser op paa ham).

Ja kære.

DOKTOREN.

Har din far altid havt sit·værelse deroppe? (peger til venstre opad). Og din mor der (til høire)?

EMMY.

Det var ikke slig, da jeg reiste for fire aar siden.

DOKTOREN (om lidt).

De har ikke talt med hinanden endnu?

EMMY.

Nei. (i graad). Det er saa sørgeligt alt sammen!

DOKTOREN (slutter hendes hode i sine hænder).

Nu faar· du virkelig ikke lov til at graate mer, min kære Emmy!

EMMY.

Jeg kan ikke andet du.

DOKTOREN (sætter sig ved hende).

Har du tænkt noget nærmere paa det, jeg nævnte til dig for et par dage siden?

EMMY (seende frem).

Jeg har tænkt saa meget paa det du. Talt med mine forældre om det ogsaa. Mor sir ikke saa meget; men far tror jeg blir rent ulykkelig, om jeg reiser fra ham nu.

DOKTOREN.

Ja, jeg kan jo godt forstaa det. Og du skal selvfølgelig faa ha din fri vilje. Men nu fik jeg brev

igaar fra Amerika. Jeg faar den professorpost, du ved. Og skal tiltræde den om en maaned. Jeg maa altsaa reise inden kort tid. — Du vil kanske la mig reise alene da, Emmy?

EMMY.

Maa du da absolut reise?

DOKTOREN.

Vil du, jeg skal bli her? For din skyld?

EMMY (om lidt. Tungt).

Aanei. Du vilde jo resikere at miste den gode stillingen. (i graad). Men jeg synes bare, det blir saa forfærdeligt, hvis du reiser.

DOKTOREN.

Og jeg syntes det blir forfærdeligt, om du blir her. Som her staar til.

EMMY (reiser sig; bestemt).

Hør, Haakon: Jeg er ikke hjemme for at ha det godt. Men for at hjælpe far og mor.

DOKTOREN (ogsaa op).

Det ved jeg jo godt. Misforstaa mig ikke, kære Emmy. Men jeg tænker paa dig selv. Du gaar her og ser bare sygdom og sorg og ulykke. Og jeg mener ikke at fornærme dine forældre, naar jeg siger, at alting her synes at staa i opløsning. Og nu synes jeg næsten, det har smittet dig ogsaa.

EMMY.

Mig?

DOKTOREN.

Jeg har endnu ikke set et smil hos dig, siden hin kvæld. Ikke hørt et glad ord. Det er jo heller ikke at vente, naar du gaar og graater om dagen og vaager om nætterne. Du kán tro, det er ikke morsomt at forlade dig slig. (bevæget, lavt.) Det er jo bare en uges tid, siden vi blev forlovet ogsaa.

EMMY (om lidt).

Aa, jeg skal nok holde det ud. Det maa vel snart bli bedre hjemme her ogsaa. Men jeg synes det er saa ondt, at jeg ikke kan gøre som du vil. Og derover blir du jo gaaende alene.

DOKTOREN.

Ja, og tænke paa dig. Men du skal bare ikke tro, jeg fordrer noget. Hverken pligt eller ansvar. Men her kunde være større fare du.

EMMY (spændt).

Fare?

DOKTOREN (lavt).

Ja. (om lidt). For vor kærlighed.

EMMY (mod ham).

Haakon!

DOKTOREN (tar hendes hænder).

Husker du, hvor glad og frisk og kæk du var, da du kom hjem fra udlandet. Saadan er det, jeg elsker dig. Det er ogsaa din oprindelighed. Og min med. Der igennem er det ogsaa, vi elsker hinanden.

EMMY (tankefuld).

Der igennem! Ikke noget dybere?

DOKTOREN.

Det dybere kommer saa med aarene du.

EMMY.

Kanske. — Jeg forstaar det kanske ikke saa godt som du.

DOKTOREN (efter et ophold).

Husk paa, Emmy, at nu, naar vi skilles, saa vil der maaske gaa aar, inden vi mødes igen. Og du lever her, jeg i ganske andre forholde. Tro bare ikke jeg skal glemme dig . . .

EMMY (ind til ham).

Haakon!

DOKTOREN (bevæget).

Men mødes vi saa igen, og vi begge er saa forandrede, at vi ikke kender stort igen af hinanden, saa er det ialfald ikke min skyld.

EMMY (hulker).

Aa, Haakon!

DOKTOREN (kysser hende paa panden).

Saa, saa, lille Emmy, jeg mente slet ikke at saare dig. Kære dig, graat nu ikke igen. Du, jeg ber dig tusen gange om forladelse; jeg har vist sagt saa alt for meget.

EMMY (samler sig).

Aanei, du har vist ret, men . . .

DOKTOREN.

Jeg er ærlig, Emmy, og da er man ofte haard. Men, du skal bare ikke tro andet, end at jeg mener det godt.

EMMY.

Det ved jeg jo, du gør.

DOKTOREN.

Sesaa, nu skal jeg ikke nævne dette her mere, Emmy. Det er vel kanske bedst alligevel, at du blir hjemme. Jeg faar vel reise alene jeg. Og hente dig efter. (gaar nogle skridt bortover gulvet.) — Men kommer ikke din far ned snart?

EMMY (kæmpende med sig selv).

Hør, Haakon, jeg tror, jeg reiser med dig, alligevel.

DOKTOREN (imod hende).

Hvad! Vil du det, Emmy! (griber hendes hænder, men studser). Hør nu, har du ogsaa tænkt, hvad det maa koste dig, du.

EMMY (gemmer hodet ind til ham).

Det kunde kanske koste mig mere at bli du. Naar du reiser.

DOKTOREN (stryger hendes haar; varmt).

Tak, Emmy. Nu ved jeg med vished, at vi to eier hinanden.

EMMY.

Kom! lad os først gaa op til mor.

(Hanna kommer med et fang ved og begynder at fyre i ovnen. Doktoren og Emmy gaar til høire).

KAHRS (fra venstre med en del aviser).

Go'morn, Hanna. Hvordan er det med Sofie idag?

HANNA.

Hun stod op tidlig i morges og har tat fat paa at strikke. Jeg tror, hun har det rigtig bra.

KAHRS (tar en avis og sætter sig i en lænestol).

Se, det er jo godt.

HANNA (om lidt).

Jeg vilde gerne tale lidt med direktøren.

KAHRS.

Ja kære. Tal væk du, Hanna.

HANNA.

Jeg vil reise.

KAHRS.

Vil du reise? Hvad skal det si?

HANNA.

Ja, for det er saa rent umuligt at være her længer.

KAHRS.

Er det rent umuligt, sir du?

HANNA.

Ja, for i morges, da jeg var oppe med kaffe til fruen, saa . . . (brister i graad).

KAHRS.

Hvad saa?

HANNA.

Saa tog hun omkring mig og storgraad og sa, at hun slet ikke var sint paa mig længer. Og saa bad hun mig saa vakkert om at være rigtig snil mod Dem.

KAHRS (stille, med dæmpet bevægelse).

Sa Sofie det?

HANNA.

Ja. Det gjorde hun. Og derfor synes jeg, det er saa sørgeligt at gaa her og tænke paa det der. At hun skulde ha ligget der syg og elendig og alligevel ikke være sint paa mig.

KAHRS (om lidt).

Var det mer, du vilde da, Hanna?

HANNA.

Aanei, det var ikke mer. (mod døren, men vender igen) Det værste er for kæresten min.

KAHRS (op).

Er du forlovet da, Hanna?

HANNA.

Aaja, gud bedre, jeg er nok det.

KAHRS (dæmpet).

Ja, ja. Det bedste er kanske, at du blir gift.

HANNA.

Ja, men det er saa forfærdelig synd paa ham. For han har altid vært en skikkelig og stræbsom

kar. Og da er det saa sørgeligt, at han skal gaa der og tro bare godt om mig . . .

KAHRS (varsomt).

Det bedste var kanske, om du betrodde ham . . .

HANNA.

Nei da, det gaar sletes ikke an. For da vil han ikke holde det slog af mig mer. (hulker igen)

KAHRS (stille).

Hader du mig nu, Hanna?

HANNA.

Aanei. Men jeg skulde bare ikke ha kommet hid.

KAHRS (bevæget).

Tror du ikke at kunne glemme dette mellem dig og mig? Saa det kunde bli godt igen?

HANNA.

Aanei, det blir vist heller værre tid for tid da. For hver gang jeg kommer til at se Dere, saa vil jeg tænke paa alt det fæle . . . (i graad igen). Aanei, aanei, jeg faar da vist ikke en gladelig dag mer!

KAHRS.

Men efter min død da? Tror du ikke da at kunne glemme det?

HANNA.

Kanske kan det gaa ud af mig da. Men jeg ønsker ikke, De skulde dø alligevel. Jeg faar vel plages med dette her, saa godt jeg kan, jeg.

KAHRS (tar op hundrede kroner).

Se her, Hanna! Her er brudegave til dig!

HANNA.

Alle disse penge kære?

KAHRS (tar hendes haand).

Ja. Jeg har ikke mer nu. Men saa maa du ikke være sint paa mig, Hanna. Kære, lov mig det.

HANNA (ser paa pengene. Pludselig).

Nei, men pengene Deres vil jeg ikke ha. (kaster sedlen tilbage). Aldrig i verden vil jeg ha penger af Dem mer. For der er bare synd og styggedom ved dem! (iler ud).

(Kahrs stirrer efter hende, sætter sig derpaa og skjuler ansigtet i hænderne.)

(Det banker. Lidt efter stikker murmester Harth hodet ind gennem døren.)

HARTH.

Undskyld — er du alene?

KAHRS (op).

Harth! (samler sig) Naa ja, — kom bare ind!

HARTH (ind; med hævet pegefinger).

I nat!

KAHRS (driver frem og tilbage paa gulvet).

Jeg læste det netop i avisen. Men jeg sendte dig jo brev med afbud dagen efter igen. Hvorfor gjorde du det alligevel?

HARTH.

Aa, du har nu altid været lidt ubestandig i

dine meninger, Kahrs. Og derfor tænkte jeg, du kunde ha skrevet dette i en slags øiebliks indskydelse, som man siger.

KAHRS.

Det var nok heller det, som gjorde, at jeg kom ud til dig igen den kvælden du.

HARTH.

Ja, ja, det kan nu gøre det samme nu. Gjort er gjort. — Og det gaar nok, det gaar nok. — (lunt) Redaktør Selvigs gaard, siger folk. Og pengene kommer nok paa bordet de. Nu gælder det at benytte dem paa bedste maade. Jeg foreslaar at . . .

KAHRS (afbrydende).

Jeg skal gøre dig opmærksom paa, at naar jeg faar igen det, jeg la ud, saa skal jeg ikke ha mer.

HARTH.

Saa? Det var noget nyt. — (ler spottende) Nu har jeg kendt dig i tredive aar, Kahrs, men neigu om jeg ved, hvor jeg har dig alligevel.

KAHRS (med hentydning til døren).

Var det mer, du vilde?

HARTH.

Ja. Endnu har jeg jo slet ikke villet nogen ting. Men si mig først, hvorfor du krøger halen mellem benene igen?

KAHRS (standser op foran ham).

Jeg har en syg kone. Og en datter, som jeg holder af. Men du, Harth, forstaar vist ikke meget af, hvad sligt noget kan si.

HARTH.

Nei, det kan saamæn være du. Men si mig, hvor skal vi nu gøre af pengene?

KAHRS.

Hvor du vil. Behold dem selv.

HARTH.

Ja, tusend tak men ... Naar jeg faar grunden jeg saa ...

KAHRS.

Men du kan jo ha brug for pengene ogsaa, naar du skal bygge gaard?

HARTH.

Ja — nei, de penge vil jeg ikke ha til det. Vistnok plages jeg ikke meget af samvittigheden, men ...

KAHRS (studser).

Hvad da?

HARTH.

Det vil ikke være nogen — ja — nogen — velsignelse i dem. Jeg husker de penge, jeg fik af dig forrige gang — aaja, det kan nu være det samme med de ting, — men saa'ne penge drar en bare borti dævelsdom og brændevin! Ja, saamæn gør

de saa . . . Nei, jeg vil saagu bygge for ærlige penger.

KAHRS (forundret).

Du har altsaa samvittighed, du ogsaa, Harth. Det nytter ikke at dræbe den.

HARTH.

Aanei, det er med samvittigheden som med ormen du. Man kan slaa den saa meget ihjel, man vil, borti skyggen, den levner op alligevel, naar den kommer frem i solskinnet.

KAHRS.

Tja (driver igen) — Du kan ha ret i det.

HARTH.

Men nu vil jeg, du skal hjælpe mig lidt, Kahrs.

KAHRS.

Med hvad?

HARTH (sagte).

Naar brandforhøret blir, skal du gi mig attest paa, at jeg ikke var hjemme den kvæld, branden skede.

KAHRS.

Men herre gud, hvad skal det være godt for? Din kone maa da bedst kunne attestere det.

HARTH.

Aa gud bedre, hverken jeg eller kona mi har vist ikke stor kredit hos rettens folk.

KAHRS.

Men den attest er jo slet ikke nødvendig.

HARTH.

Det gør det samme. Men jeg vil ha dig i baghaanden. Ellers er jeg ræd for — — det kunde svigte under mig.

KAHRS (om lidt hen og ringer).

Hør, min gode Harth: Det duer saagu ikke at hænge med hodet i denne verden. (Hanna kommer) Konjak og cigarer, Hanna! (Hanna gaar) Si mig, hvorfor gjorde du ikke som jeg: Jeg gik ifra den sten, jeg ikke magted at løfte. (Hanna kommer med flaske, glas og cigarer. Kahrs skænker i) Skaal, Harth! (Harth tar et glas og drikker.)

KAHRS.

Et glas til?

HARTH.

Nei, nei. Jeg vil ikke drikke idag.

KAHRS.

Vel.

HARTH (vil si noget, men stanser).

Lad mig faa et glas til alligevel.
(Kahrs fylder; Harth tømmer.)

HARTH.

Hvorfor jeg gjorde det du? (lidt efter) I tyve aar har jeg gaat og tænkt at faa bygge mig en egen gaard. Jeg har havt alt udtænkt i hodet, hvert et gran til punkt og prikke. Men hvor langt kommer en fattig mand — som er brændemærket og dømt. Og du ved fra den tid, da jeg var i tjeneste hos dig, at jeg har lidt anlæg . . . ja, du skal nu bare ikke gøre nar af mig, Kahrs . . .

KAHRS.

Nei, nei, kære dig da. Ja, du har saamæn god forstand paa dit haandværk. Derfor hjalp jeg dig jo ogsaa frem til mester.

HARTH (tvivlende).

Ja, kanske det var derfor. Naa ja, ja. — Lad mig faa et glas til.

(Kahrs fylder, Harth drikker.)

HARTH.

Jeg har slidt for dig og andre i alle disse aar, men det er ingen ting, som jeg har nogen hyggelighed af. For arkitekten faar bestandig rosen og lovordene for det, jeg gør.

KAHRS.

Derfor vilde du bygge noget til dig selv?

HARTH.

Ja du. Jeg har tænkt at faa det til saa gildt og fint, som det gaar an for en fattig kæltring som jeg. Og tanken paa det har været den eneste hyggelighed, jeg har havt ud gennem aarene.

KAHRS (deltagende).

Og saa den tid, da du skulde faa flytte ind i dit eget hus?

HARTH.

Det ogsaa. Men kanske mest paa selve arbeidet med det. Dette at kunne faa lægge hele

godviljen til og vise folk et lidet mesters verk. Og saa vise op for sig selv, hvad en rigtig duer til ... Ja, du skal nu bare ikke gøre nar af mig, Kahrs.

KAHRS.

Nei, nei, jeg forstaar dig saa godt. Skal det være et glas til?

HARTH.

Nei, nei — jeg vil ikke drikke mer nu ... Men saa ... (stanser).

KAHRS.

Var der endnu mer?

HARTH.

Lad mig faa et glas til alligevel.
(Kahrs fylder, Harth drikker.)

HARTH.

Du skal ikke gøre nar af mig. Men det har sat i mig som en slags bestemmelse, at den dag, da jeg begyndte med det huset, vilde jeg slutte med at ... drikke.

KAHRS.

Og bli en rigtig skikkelig mand ja?

HARTH.

Helst det ja. Om jeg bare greidde den tingen da. For jeg har tænkt, at lille Martin, stakkar skal holdes frem i skole ja. For der er et merkeligt hode paa den gutten. Jeg har tænkt at han skal lære sig til præst. Og derfor maa han slippe for at være til spot og spe for far sin ja.

KAHRS.

Kanske han skulde ha huset ogsaa?

HARTH.

Ja du. Og somme gange har jeg tænkt meget mer.

KAHRS.

Hvad da?

HARTH (hemmelighedsfuldt).

End om kæltringen og tugthuskandidaten Harth kunde bli værdig til at bygge en bispegaard du.

KAHRS.

Der kan jo være længe frem, til din søn blir bisp alligevel.

HARTH.

Det trænges det du. For der gaar med tyve aar til at glemme al galenskaben jeg har gjort. Siden kan folk se paa bispegaarden og bispen og mindes gamle Harth som en retskaffen og flink murer.

KAHRS (frem for sig).

Tyve aar!

HARTH.

Nu har jeg faaet fat paa grunden du. Og derfor, naar alt dette liksom er kommen mig saa nær, saa er jeg blet lidt svagere indvendig. (Bedende) Du skal ikke la mig staa alene, Kahrs! Du skal hjælpe mig lidt ud af dette her.

KAHRS (reiser sig).

Vel, jeg skal hjælpe dig det, jeg kan, Harth!

HARTH (op, tar hans haand).

Vil du?

KAHRS.

Jeg skal gerne hjælpe dig til et laan i banken.

HARTH (i udbrud).

Det var fan saa bra.

KAHRS.

Men pengene for den nedbrændte gaarden?

HARTH.

Si mig — tænker du ikke længer paa valget?

KAHRS.

Jo saa mæn gør jeg saa. Jeg gir mig ikke du, før jeg har faat igennem fyret. Havnen magter jeg kanske ikke. Det faar da bli de yngres sag at bygge den.

HARTH.

Men tror du at kunne greie redaktør Selvig fra dig ved valget da?

KAHRS.

Det tror jeg nok. Men hør du: Det skal bekendtgøres i aviserne, at det var din og ikke Selvigs gaard, som brændte.

HARTH.

Ja, det er vel mest ærligt. Men hvor fan skal vi saa gøre af pengene? — (slaar i bordet) Nu har jeg det!

KAHRS.

Naa?

HARTH.

Jeg bruger dem til at betale arbeidsfolket du, naar jeg begynder med gaarden. Men ikke en skilling af dem til materiale. Det skal være for ærlig mynt.

KAHRS.

Det blir nok for meget til arbeidspenge, Harth. Men du talte om at koste paa gutten din høiere skolegang.

HARTH.

Martin? Nei, han skal saa gu frem paa ærlig vis . . . (slaar pludseligt i bordet igen) Nu har jeg det og!

KAHRS.

Hvilket?

HARTH.

Resten køber jeg en slags livrente for kona mi du. Om jeg skulde falde fra, saa . . .

KAHRS.

Naa, saa er det jo i orden. — Ja, ja, Harth, nu har jeg ikke tid mer i dag . . .

HARTH.

Nei, jeg skal gaa . . .

KAHRS.

Skal det være et glas paa falderebet?

HARTH.

Nei, nei, jeg har drukket for meget. — Nu vil

jeg hjem. Tak, Kahrs, for alt godt og ondt! (tar hans haand).

KAHRS.

Selv tak, Harth! En cigar paa veien hjem?

HARTH.

Aaja, det kunde ikke være af veien du. (tar en og tænder) Hør — jeg tror, jeg vil ha en dram til alligevel.

KAHRS (skænker i).

En sidste?

HARTH (løfter glasset).

En sidste. Farvel, dram! He, he! Du er sorgens sandhed. Og glædens løgn! — He, he! (tømmer halvveis) Og fattigmandens aagerkarl! Og samvittighedens krykke! — (tømmer resten og slænger glasset mod væggen). Reis nu til helvede!

KAHRS (stille).

Lad mig se, du holder det da, Harth!

HARTH.

Holde det? He, he! (mod døren, men vender sig igen) Herefter begynder murmester Harth at bygge paa sin egen gaard! (gaar).

(Kahrs gaar et par gange frem og tilbage paa gulvet. Pastoren kommer fra høire.)

KAHRS (kvikt).

Nei godmor'n, kære ven! (rækker ham haanden)

PASTOREN.

Gomor'n, gomor'n! Jeg kommer fra din kone.

KAHRS (raskt).

Jasaa. Ja, hun sidder jo oppe og har det bra nu igen. Hun har begyndt at strikke ogsaa idag.

PASTOREN (forundret).

Men ... Du har jo ikke været oppe endnu? Hvorfor har du ikke det?

KAHRS

(vender sig bort. Ophold. Derpaa gør han et slag bortover gulvet, idet han sukker).

PASTOREN (efter ham).

Hvorfor har du ikke det, Kahrs?

KAHRS.

Er hun saa syg, at hun ikke kan komme ned? Eller i alfald sende bud paa mig?

PASTOREN.

Tænk dig om, Kahrs. En af eder maa slaa af nu. Ellers kunde det bli for sent.

KAHRS (mod ham).

Du taler saa let om det, pastor. Som om man ikke havde sterke magter i sig, som bestemmer ens handling. Og som det koster store kampe at overvinde.

PASTOREN.

Det øjeblik, du kommer og ber hende om forladelse, vil alt være godt.

KAHRS (tungt).

Først maa det vel gaa op for mig, at jeg har feilet.

PASTOREN.

Men har du da ikke medynk med hende?

KAHRS (lægger haanden om pastoren).

Lad os sætte os ned, pastor. Og lad mig faa tale ud med dig.

PASTOREN (idet de sætter sig i sofaen).

Ja, ja. Fortrolighed gir klarhed.

KAHRS.

Tror du nu egentlig, Sofie har medynk med mig du? Skønt hun ved, jeg har det ikke bedre end hun? Aanei, du, hun ynkes ikke. Men hun vil ha min hjælp til at kæmpe mod sin egen alderdom. Det er hendes sygdom.

PASTOREN.

Men jeg synes da for faa aar siden, at her var et rigtig hyggeligt hjem hos eder?

KAHRS (frem for sig).

Ja. Hun var saa vakker som brud, Sofie. Og mange aar efterpaa ogsaa. Og vi havde det jo rigtig godt. Jeg delte min tid mellem arbeidet og hende. Og saa de to barnene du. Især Emmy. Jo, jo, det var en lykkelig tid. (sukker) Men vor lykke havde sin aldersgrænse desværre.

PASTOREN.

Aldersgrænse? Det forstaar jeg ikke?

KAHRS.

Ser du ikke, Sofie har graa haar?

PASTOREN.

Jo, jo, men kære . . .

KAHRS (langsomt, men stille).

Hver gang, jeg ser paa hendes, saa tænker jeg paa mine egne.

PASTOREN.

Du hader de graa haar, Kahrs?

KAHRS.

Ja du. Jeg synes, alt det stærke og levedygtige i mig steiler foran dem. Men de er som et bud fra forgængelsen; fra døden. Og de komme ubønhørligt. Og de holder ligesom regnskab over ens gerninger, dømmer dem. Og saa faar man se, at en har levet et helt liv uden en eneste stor handling, som kan staa, naar en falder bort. Saa kan man dø, naar det skal være, og verden gaar sin gang alligevel. Man har blot været et arbeidsdyr, som livet slaar ned, naar en ikke duer længer. Saa forsvinder man, helt, helt, og de nye slægter gaar sine fjed over ens støv og lader, som om den enkelte aldrig har levet.

PASTOREN (om lidt).

Døden er jo livets lov. Man maa forsone sig med den.

KAHRS.

Vistnok. Men det er dette, helt at forsvinde. Jeg har ikke en søn en gang. Sofie magted ikke

at gi mig den levende. Pigerne faar andre navn. (sukker) Der er ingen, som kan føre navnet Kahrs videre.

PASTOREN.

Dette har jeg hele tiden ikke forstaaet, Kahrs. Men du maa ha lidt meget i det stille.

KAHRS (op).

Aaja. Men jeg holder af at knappe frakken igen for mine følelser.

PASTOREN.

Lidelsen løfter ofte op det bedste i en.

KAHRS.

En tid. Men saa kommer fortvivlelsen. Og fortvivlelsen avler forstening.

PASTOREN (op. Varsomt).

Sig mig, Kahrs — din kone har fortalt mig noget om eders tjenestepige. Hanna, tror jeg, hun heder. Er det bare en mistanke, eller . . .?

KAHRS (om lidt).

Hanna er ung. Hun hjalp mig til at glemme de graa haarene. Og saa stod der kanske et haab bag . . .

PASTOREN (nærmere).

Hvilket?

KAHRS (afværgende)

Aanei, nei, det var vist ikke noget. (lidt efter). Kanske for at trodse skæbnen.

PASTOREN (om lidt. Ser spørgende paa ham).

Og dog har du gode tanker for andre, Kahrs.

KAHRS (studser).

Har jeg det?

PASTOREN.

Tænk — din offentlige virksomhed? Havnen og fyret til de stakkars fiskerne.

KAHRS (med et halvt spottende smil).

Du tar feil. Det kom, da de gode tanker slap op. Men noget maa man jo fylde timerne med.
(Han begynder at drive paa gulvet og forsøger at fløite).

PASTOREN.

Men det at fylde timerne er for kostbart i de faa aarene, vi lever, du. Jeg er gammel og har set meget. Og jeg ved, at sætter man alt ind paa noget, man ikke elsker, saa blir det ens onde skæbne.

KAHRS
(standser. Med stigende bevæget heftighed).

Men det er den, som en stærk mand trodser, pastor Rabe! . . . Gaa uden om den, narre den, koste hvad det vil — menneskers love, menneskers lykke, — af veien med alt, naar det gælder det sidste!

PASTOREN.

Men Kahrs, Kahrs! Nu er du haard igen!

KAHRS.

Men sig mig da, pastor: Naar et menneske ligger og driver paa en planke ude i havet, og

denne planke blot bærer en eneste — har man saa ikke ret til at skyde en anden bort, selv om denne maa drukne?

PASTOREN (ryster paa hodet).

I et saadant tilfælde spør man neppe om ret. Vistnok, men, men . . .

KAHRS (idet han driver).

Nei, nei, man gør ikke det, pastor. Livstrangen blir dog altid menneskets grundlov.

PASTOREN (om lidt).

Hør, Kahrs. Du holder vist ikke af nogen. Og kanske ingen holder rigtig af dig, heller.

KAHRS (med kunstig lethed).

Det behøver jeg heller ikke. (Pludselig og sagte). Jo, jeg skal si dig, der er nogen, jeg holder af . . .

PASTOREN.

Emmy?

KAHRS.

Hun ogsaa. Men jeg mente fiskerne, som jeg hjælper til at faa havn og fyr.

PASTOREN.

Har de da været snille imod dig?

KAHRS (blødt).

Nei, nei. Men de vil mindes mig du — med tak. Jeg vil leve i deres erindring i mange aar efter min bortgang. Og det er da altid noget alligevel.

PASTOREN.

Tænker du aldrig paa evigheden, Kahrs?

KAHRS (stille).

Den store støvhoug, mener du. Opløsningen, tilintetgørelsen. — Jo, jo, jeg har allerede bud fra den du (peger paa sit haar). Se her!

PASTOREN.

Tror du slet ikke paa nogen anden evighed?

KAHRS.

Nei. Ikke nu længer. Til at tro maa man ha hjælp.

PASTOREN.

Ja. Ovenfra.

KAHRS (inderligt).

Nei. Men af kærlige hænder. Saa'n, som bygger varme om ens tanker. Og løfter sjælen op til stille fred.

PASTOREN (tar hans haand).

Sofie!

KAHRS (ryster paa hodet).

Tror det neppe. Det kommer an paa Emmy.

PASTOREN.

Ja, ja. Emmy først. Saa skal du se, Sofie kommer efter.

KAHRS.

Den som kunde gaa udenom reglerne for troen ogsaa.

PASTOREN.

Kahrs! Tænk nu som vi andre. Nu skal jeg hjælpe

baade dig og Sofie saa godt jeg kan. Nu maa jeg gaa; farvel for i dag!

KAHRS.

(Tar hans haand. Med kvalt bevægelse).

Hjælp mig at faa nattefred, pastor! Og du har gjort mere end Messias.

PASTOREN.

Det kan ikke jeg. Gaa til ham, du nævnte!

KAHRS.

Ja, ja. Men der skal ligevægt dertil — (lidt efter) Han, som kommer og holder dommedag!

(Doktoren og Emmy kommer).

KAHRS (pludselig kvik).

Ja, farvel, farvel da, pastor. Vi ser dig vel snart igen?

PASTOREN.

Farvel, farvel! (gaar).

KAHRS (næsten lystigt).

Naa goddag, goddag, kære svigersøn! De er saamæn tidligere oppe De end jeg. Men jeg er lidt forkølet, har lidt hodepine ogsaa. Men det gør ellers intet. (Har trykket doktorens haand. Til Emmy). God dag, god dag, lille Emmy (kysser hende paa panden).

EMMY.

Far, jeg maa si dig noget, men ...

KAHRS.

Ja, ja, si du bare, kære. (tar hendes hode mellem sine hænder). Naa, hvad er det?

EMMY.

Jeg . . . jeg maa — reise alligevel, jeg du.

KAHRS.

Hvad for noget? — (Bedende). Reiser du fra mig nu, Emmy?

EMMY.

Du kan tro, det gør mig ondt, men . . . (ind til ham) Jeg kan virkelig ikke andet du!

KAHRS.

Ja, ja, naar du ikke kan andet, saa . . . Men du er den eneste, jeg har igen af kært du nu, Emmy. Og du ved, hvordan her staar til. Har du saa hjerte til at reise fra mig, Emmy?

EMMY.

Aa, det er saa ondt, saa ondt, far!

KAHRS (stryger over hendes haar).

Kanske jeg ikke har saa lang tid igen. Og saa blir du jo fri noget baand fra mig da, Emmy.

EMMY (klynger sig til ham og hulker).

Aa, det maa du ikke si, far.

KAHRS.

Jo, jeg føler det, du. Reiser du til Amerika nu, saa ses vi neppe igen mer.

EMMY (som før).

Aanei, aanei, far!

KAHRS.

Kan du ikke omstemme dig, saa du blir, Emmy. Du skal faa det saa godt her, som jeg formaar. (Graadkvalt). Kære dig, Emmy, reis ikke nu! Kanske det er det sidste, jeg ber dig om!

EMMY.

(Gaar nogle skridt tilbage. Ser fra faderen til doktoren. En kamp vokser op i hende. Ophold. Spændt stilhed. Endelig kaster hun sig i armene paa faderen).

KAHRS (jubler).

Aa, Emmy, Emmy! Nu kender jeg dig igen!

DOKTOREN (ved døren til entréen. Bevæget).

Farvel da, Emmy!

EMMY (river sig løs og udstøder et skrig).

Gaar du, Haakon!

DOKTOREN (som før).

Ja. (gaar).

EMMY (bævende).

Haakon! Gaa ikke!

KAHRS (omfavner hende).

Jo, jo, lad ham gaa, Emmy!

EMMY (river sig løs og iler mod døren).

Nei, nei, nei! (Vender sig i døren). Far! Jeg reiser! (Ud).

KAHRS.

(Stirrer efter hende. Stryger sig saa over panden og synker ned i en stol. Ophold. Med et reiser han sig og løfter hodet. Haardt).

Vel! Reis! — Jeg kan ogsaa staa alene!

(Han gaar ud til venstre og slaar døren haardt i).

TREDIE AKT.

(En maaneds tid senere. Kahrs' arbeidsværelse. Skrivebord ved høire væg, hvorpaa tegninger, tegneredskaber osv. Vaaben paa væggene. Et elghode over skrivebordet. Billeder, bogreoler og forskellige ingeniørredskaber.

Midt paa venstre væg en dobbelt glasdør ud til en balkon. Paa høire og bagerste væg en dør.)

KAHRS

(sidder ved bordet, fordybet over en tegning).

(Der bankes paa døren i baggrunden).

KAHRS (uden at se op).

Kom!

HARTH (kommer).

God dag, du!

KAHRS.

God dag, god dag, Harth! (Ser paa klokken) Du er tidlig ude?

HARTH.

Jeg tror ikke, det er for tidligt du. Husk paa, at idag er det aarets korteste dag, saa vi trænger nok den lyse stunden. (Ser ud gennem glasdøren). Men her blæser en hel storm du. Det skal ikke bli godt at komme ud til holmen i baad.

KAHRS.

Jeg har leiet en liden dampbaad. Saa faar vi med en del materiale med det samme.

HARTH.

Det er bra, det er bra. Men hør nu, gode mand — hvad sir redaktør Selvig nu, naar du sa i fra dig valget?

KAHRS.

Han blev jo valgt selv. Og da har han vel ikke mer at si.

HARTH.

Jeg synes saamæn, du ikke skulde ha sagt fra dig?

KAHRS.

Aa, man lærer at slaa af. Nu blir jeg jo saa optat med fyret. Og jeg føler, at jeg magter ikke alting længer.

HARTH.

Det var mærkeligt, hvor glat det gik at faa bevilget til havnen du. Naar du kom ud af komunen.

KAHRS.

Redaktør Selvig kunde vel bedre tale for sig end jeg. Og de unge medlemmer samler sig om dem, som taler bedst.

HARTH.

Ved du, at Selvig er i havnekomitéen, og at de har begyndt at fragte sten allerede?

KAHRS.

Ja, ja. Jeg ved det. De begyndte straks, da det spurgtes, at jeg havde begyndt med fyret.

HARTH (beundrende).

Ja, du er en ubegribelig mand, Kahrs. Hvem

skulde nu ha troet dig til at sælge jord og gaard for at opføre et fyr for nogle arme fiskere (Smaaklunker)

Jeg tror saamæn, at alle gode gerninger i verden kun er vorherres fikse idé.

KAHRS (ironisk).

Vil du ikke kalde mig en god mand?

HARTH.

God mand? Ho, ho! Der gives saamæn hverken gode eller onde mænd, min far. Vi ere alle som kalkfylden. Naar det regner og blaaser, saa hænger vi sammen. Men i tørveir og frost gaar der sprækker i det gode.

KAHRS (ler og reiser sig).

Du siger noget, Harth. Men se her du, — hvad synes du om dette?

HARTH (kiger paa tegningen).

Skal det bli slig, naar det blir færdigt? — Jeg synes saagu, det er storartet — Ja, ja, det bedste er vel, at det er rundt ja. Men er du nu sikker paa, at havet ikke vælter det en vakker dag alligevel?

KAHRS.

Ja, det gælder at faa grunden saa bred og og dyb som muligt. Nu faar du altsaa hjælpe til med muringen ud til havsiden.

HARTH.

Ja, saamæn skal jeg saa du. Jeg faar alligevel

ikke mit eget materiale, før en maaneds tid efter jul. Men hvad gør nu arbeiderne?

KAHRS.

De holder paa at sprænge væk det berg, som staar i veien.

HARTH.

Du er jo en hel kunstner ogsaa. De fartøierne og baadene og fiskerne, du har tegnet der, er jo brilliante. Og saa sidder du selv oppe i vinduet og fisker.

KAHRS (nikker).

Slig har jeg altid tænkt mig det.

HARTH.

Død og piske, nu faar jeg et indfald! Har du git fyret navn?

KAHRS.

Ja.

HARTH,

Det skal vel hede Kahrs's fyr? For det vilde jo være det ærligste.

KAHRS.

Men ved du da ikke, hvad havet udenfor kaldes? Og holmen, som fyret skal ligge paa?

HARTH (kiger igen).

Ja, det er saa mæn sandt. Havet heder jo graven det. Det er vel, fordi der har kuldseilet saa forbandet mange fiskere der. Og holmen heder Gravholmen. (klør sig i hodet) Hvad fanden skal man saa kalde fyret?

KAHRS (smilende).

Gæt!

HARTH.

Ja, gæt, gæt. Det er ikke godt at tænke stort for en liden sjæl. Kald det Dødens lys. — Nei, det er for bibelsk. — Eller — ja vent nu lidt. — Nu har jeg det: Gravstøtten skal det hede.

KAHRS.

Tror du det?

HARTH.

Ja, gravstøtten er der alligevel en mening og livsindhold i. For det bedste, vi gør, er dog at slæbe sten til den. Vil du saa ikke kalde fyret det?

KAHRS (smiler lidt underligt).

Nei. Det skal hede Gravens fyr.

HARTH.

Død og piske, det var alligevel det bedste! Akkurat det skal det hede.

(Det banker.)

KAHRS.

Kom!

ET KONTORBUD (kommer).

Jeg skulde si fra ekspeditionen, at direktøren desværre ikke kunde faa »Fremtiden« idag.

HARTH (til Kahrs).

Er det dampskibet. som heder »Fremtiden«?

BUDET.

Ja.

KAHRS.

Jasaa? Hvad er der saa i veien?

BUDET.

Havnekomitéen havde tinget det i forveien, og det husked vi ikke. Men jeg skulde hilse og si, at hvis direktøren vil ha det i morgen?

KAHRS.

Hils og si, at jeg trænger det slet ikke da. Hverken i morgen eller en anden dag!

BUDET (bukker og gaar).

KAHRS.

Er nu ikke dette uforskammet! Først love det, og saa. . . . Jeg har kørt ned til nøsterne en hel del materiale nu jeg.

HARTH.

Der har vi saa mæn redaktør Selvig igen. Ungdommen er som bikjen. Jo mer en gaar af veien, jo taprere blir den.

KAHRS.

Hør — vi tar baad og ror ud. Vi maa og skal over til holmen idag!

HARTH (ser ud).

Der blæser temmelig . . .

KAHRS (afbrydende).

Det hjælper ikke! For det gælder at skynde

paa. Vi leier folk. Tar den store føringsbaaden og bemander med fiskere.

HARTH.

Vel, vel. Naar du vil, saa . . .

KAHRS.

Vil du gaa hen og leie en 8—9 stykker?

HARTH.

Ja da, ja da. — Jo, jeg holder saamæn med dig i, at du ikke lægger dig bag den havnekomitéen.

KAHRS.

Jeg har sterkere grunde i dag du.

PASTOREN (kommer fra høire).

HARTH.

Vel, vel! (gaar)

(Der hilses.)

PASTOREN (tungt).

Jeg kommer for at sige dig noget fra din kone, Kahrs. — I dag vil hun reise.

KAHRS (rykker til).

I dag!

PASTOREN.

Nu holder hun paa at pakke.

KAHRS (fortumlet).

Men, men . . . jeg tænkte da ialfald, hun vilde være over julen.

PASTOREN.

Hun skal være fremme hos sin søster juleaften, siger hun.

KAHRS (driver heftigt).

Nu, naar jeg dog tænkte . . . (samler sig). Ja, ja. Saa faar hun vel reise da. Der er vel intet at gøre ved det.

PASTOREN.

Du kan tro, jeg synes, dette er ondt. Jeg har jo været eders ven i saa mange aar. Men værst er det vel alligevel for dig.

KAHRS (tungt).

Ja. — Naar man har været gift i 27 aar, saa . . .

PASTOREN.

Kan du intet gøre for at faa istand en forsoning?

KAHRS.

Men herre gud, jeg har jo forsøgt ogsaa!

PASTOREN.

Det er vel længe siden?

KAHRS.

Dagen, da Emmy reiste, gik jeg op til hende. Men . . .

PASTOREN.

Du bad hende ikke om forladelse, siger hun.

KAHRS.

Jeg spurgte, om hun ikke vilde komme ned.

Og jeg loved at forsøge at gøre det godt, som jeg havde feilet. (Bevæget.) Men hun var saa kold som sten. Netop da jeg kom til hende, blev hun bestemt paa at reise. Men jeg tænkte dog ikke, det skulde bli saa snart.

PASTOREN.

Du kom vist for sent, Kahrs. Den tid, hun sad deroppe og vented paa dig, den gjorde hende haard.

KAHRS (standser; tungt).

Hør, nu skal du vide det: Jeg tænkte nu før jul at faa lette mig for det tyngste, som fyret lægger paa mig. Faa lægge det mere over i arbeidernes hænder, naar planen og grunden først var ordnet. Nu skal Harth og jeg ud og gøre det sidste idag. Om et par dage er juleaften. Til den tid tænkte jeg at komme i ligevægt, faa samlet det bedste i mig, som Sofie eier. — Og saa vilde jeg forsøge det yderste for hende.

PASTOREN.

Men hvorfor solgte du saa denne vakre eiendommen, som I har eiet saa lang tid?

KAHRS.

Det blev dagen efter, hun nævnte reisen. Haabløshed og haab sammen gir haabløs handling. Jeg syntes, naar det levende hjem reiste fra mig, saa havde jeg ikke brug for det døde. Jeg solgte det for at . . . (standser).

PASTOREN.

For at fiskerne kunde faa fyret hurtigst muligt ja. Det var jo smukt af dig. Men naar den enes lykke bringer den andens ulykke, saa . . .

KAHRS (fortvivlet).

Men dette . . .! — Ja, hvad skal jeg nu gøre, pastor!

PASTOREN (ryster paa hodet).

Jeg har talt med hende. Men jeg er bange for, at intet nytter.

KAHRS (stryger sig over panden og stirrer frem).

For sent! (Affeiende) Vel, hvem ved, om ikke dette er det bedste. — Hør, pastor: Naar jeg har villet gøre godt, saa er det for Sofies skyld. Af medynk med hende!

PASTOREN.

Bare det?

KAHRS (med hævet hode).

Ja. (sagtere) Jeg tror det.

PASTOREN.

Hvad vil du gøre herefter da, Kahrs?

KAHRS.

I Januar maa jeg herfra. Saa faar jeg vel foreløbig flytte ind til byen med min gamle mor. Jeg agter ellers at ta min afsked fra nytaar.

PASTOREN.

Du gaar træt?

KAHRS.

Nei. Men jeg agter at flytte ud til fyret og passe det selv. Jeg tror, det vil være det bedste til at fylde de timerne, jeg har igen.

(Lise kommer med en kuffert fra høire.)

LISE.

Jeg skulde be om lov til at pakke ned de ting, som fruen eier her.

KAHRS (ser sig om).

Pakke ind! Naa ja, — det er vel hendes noget af dette her. Kom, pastor! Nu plyndres ogsaa mit arbeidsværelse. Og det vil jeg helst ikke se paa.

(De gaar).

LISE (hen til døren til høire).

Nu er de gaat!

(Fru Sofie kommer. Hun er klædt til at gaa ud. Har kaabe og skindhue paa. Hendes ansigt udtrykker haard utilgængelighed, og hendes stemme har en trodsig klang).

FRUEN.

Skynd dig nu at bli færdig. Skydsen venter. Og saa maa ikke Ingvald komme over os, mens vi er her! (ser sig om) Det fodtæppe der! (peger foran skrivebordet) Aanei, kanske det kan være. — Jo, tag det alligevel. (frem for sig) Det vil han savne. Og mit fotografi der paa skrivebordet. (Lise pakker ind efter hvert) Og de tøflerne der. De kan jeg selv ha brug for. (Under dette kommer Kahrs i døren uden at bli bemærket) — Og saa lysestagerne! Og vaserne! Bær vaserne ind i stuen, saa lægger vi dem i den store kufferten.

LISE
(vender sig, tar vaserne og merker Kahrs).

Aah!

FRUEN.

Skynd dig nu! (vender sig og udstøder et let skrig, men samler sig).

KAHRS (behersket).

Det er vel ikke meget, du eier nu, Sofie.

FRUEN (koldt).

Aanei. Det var lidt mer, da ingeniør Kahrs blev gift paa »Marielyst«.

KAHRS (peger til høire).

Aa vær saa venlig, Lise . . .!

FRUEN (standser hende).

Nei bli, Lise! Du skal jo hjælpe mig.

KAHRS.

Nuvel.

FRUEN (om lidt).

Hør, du kan gaa alligevel, Lise!
(Lise gaar.)

KAHRS (om lidt).

Du staar altsaa færdig til at reise nu, Sofie?

FRUEN
(under det følgende nervøst optat med at ordne i kufferten).

Ja.

KAHRS.

Har du nu vel betænkt, hvilket skridt du gør?

FRUEN.

Det er ikke mange skridt, man betænker i fem uger.

KAHRS.

Nei. — Men — (med kvalt bevægelse). Hvad fordrer du, jeg skal gøre?

FRUEN (om lidt).

Jeg har ingen bestemt mening om det. Jeg føler blot det umulige i at fortsætte livet længer paa »Marielyst«.

KAHRS.

Er du sikker paa, det blir bedre, naar du kommer bort?

FRUEN.

Det kan ikke bli værre.

KAHRS.

Nuvel. For mig blir det i alfald det. Men den ting er vel lige meget for dig nu?

FRUEN.

Omtrent. I alfald maa jeg først og fremst tænke paa mig selv.

KAHRS.

Hvad vil du gøre nu da, Sofie?

FRUEN.

Ved ikke bestemt du. (ser ironisk op paa ham) Kanske kunde du høre fra mig om tre aar.

KAHRS (rykker til).

Sofie! — saa langt er det ikke kommen med dig!

FRUEN (med kold latter).

Jo. Alle mennesker er da vist ikke bange for

de graa haar. — Og jeg vil helst holde paa — det lovlige.

KAHRS (om lidt).

Du hader mig nu, Sofie?

FRUEN.

Aa, ikke meget ialfald. Den, som ikke elsker, kan vist heller ikke hade. Naar det ene dræbes i en, saa gaar vel det andet med.

KAHRS.

Er du saa sikker paa, det er dræbt i dig? Kunde der ikke være haab om, at det livner op igen. Eller ialfald kom til forsoning.

FRUEN.

Man bør ikke love det, en ikke ved.

(Det banker.)

KAHRS

(lukker op. Harth stikker hodet ind).

HARTH.

Nu er alt færdigt. Vi venter paa dig.

KAHRS.

Gaa i forveien, Harth. Jeg kommer straks!

(Harth gaar.)

KAHRS (mod fruen).

Ja, ja, gud gi, du maa faa det godt da, Sofie!

FRUEN.

Det vil jeg haabe.

KAHRS (rækker haanden ud).

Farvel da. — (om lidt). Tak for den tid, vi har levet sammen her paa Marielyst!

FRUEN (gir modstræbende haanden).

Aa, det er vist lidet at takke for!

KAHRS.

Du er haard idag.

FRUEN.

Men jeg har været anderledes. Det er de andre, som har gjort mig haard.

KAHRS.

Ja, ja. Det er vel min skyld. (mod døren. Nølende) Du spør ikke, hvad jeg agter at gøre herefter heller?

FRUEN.

Jeg er jo ikke vant til, du gør mig regnskab for dine handlinger.

KAHRS (tilintetgjort).

Aanei. Du er ikke det. (gaar).

(Fruen slaar kufferten sammen og ser sig om. Lidt efter kommer Kahrs igen).

KAHRS.

Har du penge nok, Sofie? Hvis ikke skal du faa.

FRUEN.

Tak. Jeg har, hvad jeg trænger.

KAHRS.

Men siden?

FRUEN.

Du behøver ikke at gøre dig uleilighed. Jeg skal nok klare mig selv.

KAHRS.

Vel. (nølende i døren). Skal jeg bede Jens spænde for?

FRUEN.

Jeg har skyds fra byen. Den venter i gaarden.

KAHRS.

Ja, ja. Undskyld da. Farvel, Sofie! — Det er sandt — vil du ha min pels? Du kan trænge den i kulden.

FRUEN.

Den kan du vist bedre trænge selv. Jeg har klær nok.

KAHRS.

Ja, ja. Jeg ved ikke noget andet at gøre for dig, jeg.

FRUEN (ligesom utaalmodig).

Nei, der er vist ikke mer, du kan gøre.

(Kahrs gaar).

FRUEN.

(retter sig op og puster dybt og langt. Derpaa blir hun staaende og stirre ud gennem glasdøren).

LISE (kommer).

Skal vi nu fortsætte med at pakke?

FRUEN (vender sig. Pludselig heftig).

Hvad gør du her! Sa jeg ikke, du skulde gaa! (stamper i gulvet). Pak dig ud da, menneske!

LISE (tumler ud).

FRUEN
(lægger hænderne paa ryggen og spadserer frem og tilbage. Vinden høres stærkt, saa ruderne skrangler. Pludselig lukker hun op døren og raaber:)

Lise! Lise!

LISE (udenfor).

Ja!

FRUEN.

Bed kørekarlen holde for døren!

LISE (høres).

Ja.

PASTOREN (kommer).

Er De allerede færdig, frue?

FRUEN.

Ja, nu skal jeg afsted. (Hen til glasdøren og ser paa noget bestemt). Men her blæser saa. Der fyger megen sne ogsaa.

PASTOREN (griber hendes haand).

Frue! For sidste gang: Reis ikke!

FRUEN (ryster sin haand løs).

Jo, jeg gør!

PASTOREN.

Tænk paa ansvaret!

FRUEN.

Vi har vist mest ansvar for os selv.

PASTOREN (sukker og gaar hen til vinduet).

Her blir et helt uveir. Stormen vokser mer og mer. Gud ved, hvordan det gaar dem, som ror bortover.

FRUEN (koldt).

Hvorfor lægger han saa ivei!

PASTOREN.

Jeg raaded ham fra det. — Fiskerne ogsaa, hørte jeg. (Ser paa fruen). Men frue! — De kunde kanske ha holdt ham igen!

FRUEN.

Hvad har jeg med den ting at gøre?

KØREKARLEN (kommer).

Jeg er færdig, frue!

FRUEN.

Bær den kufferten ud. Jeg kommer øieblikkelig!
(Kørekarlen tar kufferten og gaar).

PASTOREN (ved glasdøren).

Herre gud — se her, frue! Dette gaar aldrig vel! Ser De, hvor sjøen brækker! (forfærdet). — Du himmelske fader — der forsvandt baaden!

FRUEN (stirrer ligesom ufrivilligt).

Nei, den kommer op igen!

PASTOREN.

Gudskelov! Men, se hvor rorfolkene slider! Angst). Der slaar en sjø ind over dem!

FRUEN (stirrer bævende).

De øser! De øser!

PASTOREN.

Fiskerne samles nede i fjæren. De holder paa at gøre færdig en baad!

FRUEN (skriger).

Aah! Hvor er baaden nu!

PASTOREN.

Se der kommer den op igen! Nu er de ifærd med at vende om.

FRUEN

(kaster huen og river mekanisk knapperne op i sin kaabe. Angst).

Se, der kommer en stor bræksjø!

PASTOREN.

Bare de faar vendt baaden, før den naar dem!

(Ophold. Begge stirrer).

PASTOREN.

Nu naar bølgen dem! (Pludselig). Herre Jesus, der! Der!

FRUEN (griber sig om hodet og stirrer).

Kommer den ikke op igen — op igen — op igen!

PASTOREN (farer tilbage).

Nei nei! Der løfter en bølge op hvælvet! Gud hjælpe os alle!

FRUEN

(udstøder et skrig, synker i knæ og vrider hænderne).

Saa red dem, red dem! — Sætter ikke fiskerne baad ud! — Aa, herre gud, red ham, red ham!

LISE (kommer styrtende).

Gud trøste os for direktøren! — Jeg hørte nødraab!

(Hen til glasdøren).

FRUEN (fortvivlet).

Ro ud, pastor! Ro ud! Ro ud, før det er for sent!

PASTOREN (iler ud).

LISE.

Jeg ser folk paa hvælvet!

FRUEN (folder hænderne opad).

Herre gud — forlad mig, forlad mig! Lad ham ikke dø nu! — Dø nu! — Aa herre gud — forlang af mig, hvad du vil! Bare red ham! Red ham!

PASTOREN (kommer).

Gudskelov! Fat mod, frue. Det lille havnedampskib kommer frem foran holmen.

FRUEN (springer op og hen til glasdøren).

Er det sandt! — Er det sandt!

LISE.

Ja, der sætter dampskibet ud baad.

FRUEN (stirrer).

Ja, ja, det er sandt, det er sandt! (Med heftig Angst). Nu maa du redde ham, min gud. Du maa! Du maa! (Pludselig med stigende jubel). Jeg ved, jeg ved, du redder ham! (synker i knæ og folder hænderne op). Tak, tak min gud! (lidt efter hulkende). Ingvald, Ingvald!

FJERDE AKT.

(Juleaften. Dagligstuen paa Marielyst er festligt pyntet. Blomster i vaser. Rød skærm over lamperne. — Fru Sofie Kahrs pynter et juletræ. Hendes stemme har en sørgmodig klang, men ansigtet udtrykker stille glæde. Pastor Rabe sidder i frak og med hue og stok mellem hænderne.)

FRUEN **(gaar et par skridt tilbage og beskuer).**

Hvad synes De saa?

PASTOREN **(nikker).**

Jo, naar lysene kommer til nu, saa . . .

FRUEN

(tar en pakke lys og begynder at hefte paa).

Jo, jeg har nok af lys, kan De tro. I kvæld skal der lyse paa Marielyst.

PASTOREN

Det er vel den sidste juleaften, I er her?

FRUEN.

Det er det ogsaa. Men det gør ikke noget. Netop derfor blir denne juleaften saa meget smukkere.

PASTOREN.

Ja. Den sidste højtid er altid den smukkeste.

FRUEN.

Og den største.

PASTOREN.

Det ogsaa kanske ja. — Er Kahrs ude og køber julegaver nu?

FRUEN (smiler).

Ja. Til mig. Kan De gætte, hvad det er, pastor?

PASTOREN.

Ved De altsaa, hvad det er?

FRUEN

Ja. Jeg aner det paa det, han sa, da han gik. Skønt han tror, jeg ikke ved nogen ting. — De kan tro, det er noget merkeligt — som julegave.

PASTOREN (smiler).

Ja, det er ikke godt at gætte det merkelige. Men De kan jo si mig, hvad det er.

FRUEN.

Aanei, nu skal De ikke vide det, før han kommer.

PASTOREN.

Har han helt forvundet det efter søreisen nu?

FRUEN.

For sin egen del, tror jeg det nok. Det som tynger ham, er Harth.

PASTOREN.

Ja, at han skulde være den eneste, som drukned!

FRUEN.

Og det netop, fordi han kunde svømme. Havde

han holdt sig til hvælvet, han, som de øvrige, saa var han ogsaa blet reddet.

PASTOREN.

Han tænkte jo at naa iland til holmen.

FRUEN.

Ja, det var jo det gale.

PASTOREN.

Ja. — Skæbnen.

FRUEN.

Det værste er, siger Ingvald — at han netop havde naaet muligheden for det, han hele livet havde gaat og slidt for. En egen gaard nemlig. Og saa den lille sønnen, som han drømte om, skulde bli prest.

PASTOREN.

Skulde hans søn bli prest?

FRUEN (tungt, smilende).

Ja. Og saa tænkte han, at gaarden med tiden skulde bli en bispegaard.

PASTOREN.

Ja. Enhver har jo sit livsmaal.

FRUEN (tungt).

Og de fleste ligner en gravsløtte.

PASTOREN.

Men faa rækker frem

FRUEN
(vender sig fra træet og ser fast paa ham).

Ja, er ikke det forfærdeligt! Her ser man saa mange mennesker med stærke viljer, store evner og kræfter. — Og dog er der saa faa, saa faa, som skyder op over jorden. Og samler de efterlevende om sig. Hos de udvalgte kommer en tilfældig naade udenfra, — og graver leie for strømmen af evnerne og kræfterne. Men de andre? For dem ser det ud, som om den ene store evne kun tjener til at grave muld over den anden.

PASTOREN (forundret).

Men frue! Det maa jo engang være saa!

FRUEN.

Ja, men jeg synes, det er saa meningsløst. Og sørgeligt.

PASTOREN.

Taler De nu om Dem selv?

FRUEN (vender sig mod træet igen).

Nei, nei. Jeg tænker paa Harth. Og paa Ingvald.

PASTOREN
(reiser sig, ser bestemt paa fruen. Langsomt og med vægt).

Frue, lad mig faa si Dem en ting. Hvis alle evner skulde skyde op af jorden, saa ... blev snart hele tilværelsen en kirkegaard.

FRUEN (hurtigt).

Sir De det? (stirrer overrasket frem. Et lys glider ligesom op i hende. Hun ser paa pastoren med tindrende øine).

PASTOREN.

Ja. — Si mig — har De ikke faaet disse tanker fra Ingvald?

FRUEN.

Ja. — Nei, jeg har taget dem igrunden. For selv er han ligesom sunken sammen. Evnerne i ham er lammet, siger han. Derfor maa jeg nu hjælpe ham. Derfor maa jeg ta dem op.

PASTOREN (ryster paa hodet).

Hjælpe ham med at tænke?

FRUEN.

Først at tænke, — siden at handle. Ser De, pastor: Jeg havde ogsaa en julegave til Ingvald. Men nu har De gjort dem meget større.

PASTOREN.

Jeg?

FRUEN.

De ja. Dette, De sa, om evnerne ... og kirkegaarden (nikker). De husker. — Det var det smukkeste, jeg har hørt af dem. Og det satte ligesom hele min julegave — i soldis.

PASTOREN.

Hør — jeg forstaar ikke et muk af, hvad De der siger.

FRUEN (smiler).

Ved De, hvad Ingvald tænkte at gøre, om jeg havde reist?

PASTOREN.

At flytte ud paa fyret, naar det blev færdigt, sa han.

FRUEN.

Hvorfor vilde han det, tror De?

PASTOREN.

For at fylde timerne, sa han til mig.

FRUEN.

Nei, nei. Jeg ved, hvad der laa bag. Han tænkte noget stort. F. eks. en mørk uveirsnat at kunne sidde oppe og passe fyret. Og høre paa stormen og havet. Og saa tænke paa fiskerne, som han viste veien hjem.

PASTOREN.

Tror De, han havde en saa smuk tanke?

FRUEN.

Ja. Gæt nu min julegave.

PASTOREN.

Vil De opmane ham til at byggefyret — alligevel?

FRUEN (nikker).

Han har jo købt materialet.

PASTOREN.

Og flytter med ham derud?

FRUEN (smiler).

Hyss! — Nei, nu faar De ikke vide mer ikvæld. Men i morgen.

PASTOREN.

Hør frue! De talte om den tilfældige naade udenfra. Nu tror jeg, den har hjemsøgt Dem; og gravet leie for Deres kræfter.

FRUEN (straalende).

Jeg kender mig ialfald som en af de udvalgte. (Hun begynder at tænde lysene).

LISE (fra venstre).

Skal gamlefruen være med tilbords?

FRUEN.

Ja vist skal hun saa. Hør, Lise, vær nu snil mod den gamle og pynt hende rigtig meget ikvæld.

LISE.

Ja.

FRUEN.

Det er bedst, hun tar paa den sorte silkekjolen. Hils hende og si, at naar Ingvald kommer, saa kommer vi begge ind med julegaver til hende.

LISE (nikker og gaar).

PASTOREN.

De ser saa lykkelig ud ikvæld, frue. Det samme syntes jeg ogsaa om Kahrs, da jeg mødte ham idag. — I har vel talt rigtig ud med hinanden nu?

FRUEN (ligesom undvigende).

Nei, talt har vi ikke . . . Si mig, hvad synes De om de roserne der? (peger paa træet).

PASTOREN (nikker).

Jo da, jo da. — Men hvorfor har I ikke talt?

FRUEN (undselig).

Ingvald er ligesom bange for at komme ind paa det. — Herre gud, det kan da være det samme ogsaa! Vi forstaar hinanden saa godt. — Synes De, jeg skulde sætte et flag paa toppen af træet?

PASTOREN.

Det vilde ta sig godt ud. (lidt efter, varsomt). — Men et opgør alligevel . . . For at komme til fuld klarhed begge to . . .

FRUEN.

Den tilfældige naade bragte opgøret. Det kom, da — jeg saa ham ifærd med at drukne.

PASTOREN.

Kanske det var en slags moderfølelse, som vaagned i Dem da?

FRUEN
(vender sig fra træet og ser vemodigt paa ham).

Nei. — Jeg tror, det var hustruen med de graa haar.

PASTOREN.

Kald det gerne det, om De vil. — Hvad sa han, da han kom iland?

FRUEN (afvigende, men let bevæget).

Jeg husker ikke, om han sa noget. Men jeg stod i døren og tog imod ham. Og støtted ham op over trapperne til soveværelset.

PASTOREN.

Han maatte da vist være meget medtat?

FRUEN (sagte).

Han frøs forfærdeligt. Han var jo vaad helt op under armene. Men da jeg saa havde faat pakket ham ned i uldtæpperne, — og han fik det lidt bedre, — da husker jeg, hvad han sa: (bevæget) Nu ved jeg, du ikke reiser fra mig, sa han.

PASTOREN (smilende).

Hvad sa saa De?

FRUEN (tørrer sig over øinene).

Aa, jeg kunde ikke svare. For jeg laa med hodet mod hans skulder og graad.

KAHRS

(kommer. Hans ansigt udtrykker stille sorg. Han luder lidt med hodet og ryggen. Stemmen er dæmpet og næsten varsom. Han leder en liden tarvelig klædt gut i haanden).

KAHRS (gir pastoren haanden).

God aften, kære ven!

PASTOREN (trykker haanden).

God aften, god aften. — Kommer du med en liden gut?

KAHRS (til fruen, smilende).

Ja, her kommer jeg med en liden julegæst til dig, Sofie,

FRUEN (tar guttens haand).

Vel kommen skal du være, lille ven! (til pastoren) Her ser De Ingvalds julegave til mig, pastor.

PASTOREN (forundret og overrasket).

Naa, saa . . .! Er det julegaven! Men . . .

KAHRS (sukker og gaar fremover gulvet).

Det er murmester Harths barn.

PASTOREN.

Jasaa. Stakkar! Skal han faa holde juleaften hos eder?

FRUEN.

Nei, vi skal beholde ham.

PASTOREN.

I huset?

KAHRS (nikker).

Som vort eget barn.

PASTOREN

(ser paa begge, høilig forbauset. Ophold. Derpaa sagte).

Ja, ja. Saa kan det gaa! (trykker først Kahrs', derpaa fruens haand. Varmt) Gud gi, han maa bli eder til velsignelse!

FRUEN.

Og han faa velsignelse af at være hos os.

PASTOREN (nikker).

Ja, ja. (til gutten) Kom hid, du lille murmester.

KAHRS (til gutten).

Nu maa du gaa og hilse paa denne mand. Han er prest, og da liker du ham, ikke sandt?

GUTTEN

(gaar forlegen hen og gir pastoren haanden).

PASTOREN.

Hvad heder du, lille ven?

GUTTEN.

Martin.

PASTOREN (bøier sig ned til ham).

Har du en flek paa panden ogsaa. Er de lykkeflek det?

MARTIN.

Nei, jeg har brændt mig.

PASTOREN.

Den gang, da der brændte hos eder?

MARTIN.

Mor bar mig gennem røgen og luerne.

KAHRS (med skjult bevægelse).

Stakkar! Var du bange da?

MARTIN.

Ikke, naar mor bar mig.

PASTOREN.

Aa, du vokser nok denne flek af dig med aarene. Skal du ogsaa bli murmester?

MARTIN.

Nei, prest.

PASTOREN.

Prest? Hvorfor vil du bli prest?

MARTIN.

Fordi — fordi jeg skal bli bisp.

(De ler).

FRUEN.

Hvem har sat dig paa de tanker?

MARTIN.

Far. Han sa ogsaa, han vilde bygge mig en bispegaard.

KAHRS (sukker tungt).

Har du ikke noget godt til ham, Sofie?

FRUEN (henter en assiet med kager).

Jo da. Se her. Sæt dig nu og spis, mens du ser paa juletræet. (hun anbringer gutten paa en stol foran træet).

PASTOREN.

Ja. Nu faar jeg vel gaa. Nu ringer de vel ind helgen snart ogsaa.

FRUEN.

Tak for, De kom!

KAHRS.

Du kunde jo gærne spise med os ikvæld.

PASTOREN.

Nei, nei tak. De venter mig vist hjemme nu. Og I, tror jeg ogsaa, har bedst af at være alene. (tar Kahrs' haand). Farvel! Glædelig jul! (ligesaa til fruen. Derpaa ser han paa begge) Nu kender jeg mig saa glad. For nu ser jeg, der er kommet velsignelse over dette hus igen! Godnat!

(Han bukker og gaar.)

(Kahrs gaar langsomt frem og tilbage. Fruen staar og ser paa ham med straalende øine.)

FRUEN.

Ingvald!

KAHRS (standser).

Ja.

FRUEN.

Er du nu ogsaa rigtig glad?

KAHRS
(sukker, men med en underlig glans i øinene).

Du har jo gjort det saa vakkert her, Sofie. Og jeg synes, alting begynder at bli saa godt. Men somme gange kendes det, som om jeg ikke tør være rigtig glad — alligevel.

FRUEN.

Kanske det er min skyld?

KAHRS.

Nei, nei, Sofie. Du kan da vide, det er min skyld.

FRUEN.

Hør, Ingvald, — du skal bare ikke gaa og angre noget — længer.

KAHRS (gaar langsomt igen).

Aanei, det kan jo ikke gøres om igen. — Naar jeg bare ikke havde solgt vor eiendom, vort hjem. Husk, det er sidste juleaften, vi eier eget hus, Sofie.

FRUEN (næsten begeistret).

Derfor synes jeg, denne juleaften er saa stor — og skøn.

KAHRS (ryster paa hodet).

Det siger du vist bare for min skyld. Men nu lover jeg dig, Sofie, at fyret skal jeg helst opgi, jeg er vel ikke den rette mand til at bygge noget fyr for fiskerne. Og kanske hensigten ikke var saa helt ægte heller.

FRUEN (tillidsfuldt).

Du opgir det aldrig, Ingvald!

KAHRS.

Jo, jo, jeg indser det umulige i det. Jeg magter det vist ikke heller. (tungt) Naar jeg bare ikke havde kasted saa mange penge bort i materiale. Og mange af arbeiderne har faaet forskud.

FRUEN.

Hør — Ingvald — jeg tror du elsker fyret alligevel, jeg du.

KAHRS (standser).

Men Sofie! — Det maa du bare ikke tro, jeg gør. Ialfald nu — for din skyld.

FRUEN.

Er du saa sikker paa, at ikke jeg elsker det?

KAHRS (studser).

Du? — Umuligt. Husk det, du har maattet forsage for det. Nu tar det ogsaa dette hjem fra dig.

FRUEN (bevæget).

Jeg tror, det vi maa forsage mest for, kommer

vi ogsaa til at elske. Og nu synes jeg, den kærligheden peger ind i det uendelige.

KAHRS (varm).

Sofie! Dette siger du ikke for din egen skyld. Men for min.

FRUEN (om lidt).

Du, Ingvald — jeg har en julegave til dig.

KAHRS (smiler, nærmere).

Har du det?

FRUEN (tindrende, med vægt).

Du tænkte jo at flytte ud paa fyret, om ... jeg ...

KAHRS.

Ja, ja, det var den tid.

FRUEN (langsomt).

End om vi begge flytted ud paa det du. Indretter os et hjem der. — Tror du, vi kunde gøre noget bedre paa vore gamle dage?

KAHRS (ryster paa hodet).

Nei, nei, Sofie. Det vil bli for svært for dig.

FRUEN (næsten i udbrud. Peger opad).

Men ser du da ikke storheden i det. Tænk dig de mørke uveirsnætter. — Naar havet tumler med menneskeskæbner. — Om vi to da kunde sidde oppe og passe fyret. — Og derved redde liv og menneskelykke. — Vise fiskerne vejen hjem!

KAHRS (næsten henreven).

Men Sofie: Lad mig nu si dig det. Har du betænkt, at holmen er meget liden! — Tænk om havet — en uveirsnat, kunde skylle fyret væk!

FRUEN (som før).

Det frygter jeg ikke for, naar du bygger det for os to (med hævet hode). Og skylles det bort, saa ...

KAHRS (ligesom angst).

Saa tar det os med, Sofie.

FRUEN (nikker).

Vel!

KAHRS

Hvad mener du?

FRUEN.

Husk, vi er sammen, Ingvald! Skyller havet os bort, saa er det vel, fordi vi ikke magter at gøre fyret bedre. Men naar det alligevel eier vort liv, saa kommer det for os ikke an paa, hvor længe det staar. Naar det blot kan redde liv den tid, det staar.

KAHRS.

Slig har jeg aldrig før set paa fyret, Sofie. Hvordan har du faaet disse tanker?

FRUEN (tindrende).

Jeg syntes øine dem paa bunden hos dig, Ingvald. Og saa maatte jeg løfte dem op!

KAHRS (nikker).

Men du øined dem ikke før?

FRUEN.

Ikke før jeg saa dig paa hvælvet.

KAHRS (med løftede øine).

Jo, jo, jeg ser dem ogsaa nu. Men de kommer alligevel fra dig, Sofie. — Det, som var grovt og haardt i mine hænder, det løfter nu du op til storhed! — Og skønhed!

FRUEN (begeistret. Peger op).

Skal vi saa?

KAHRS (ligesom forklaret).

Ja!

FRUEN (betragter ham jublende).

Ingvald! — Hvor du er vakker nu! Med de graa haar!

KAHRS (ser paa hende. Dæmpet).

Er jeg det, Sofie — saa er vel du det ogsaa!
(Fjern lyd af kirkeklokker høres).

MARTIN.

Nu ringer de julen ind. Nu kommer julen!

FRUEN.

Ja, nu kommer julen, Ingvald. (Smiler og rækker Kahrs sin haand). Glædelig jul, du!

KAHRS (tar haanden. Om lidt, bevæget).

Glædelig jul!
(De ser straalende paa hinanden. Klokkelyden stiger.)

